Богдан-Ігор Антонич

ВЕЛИКА ГАРМОНІЯ

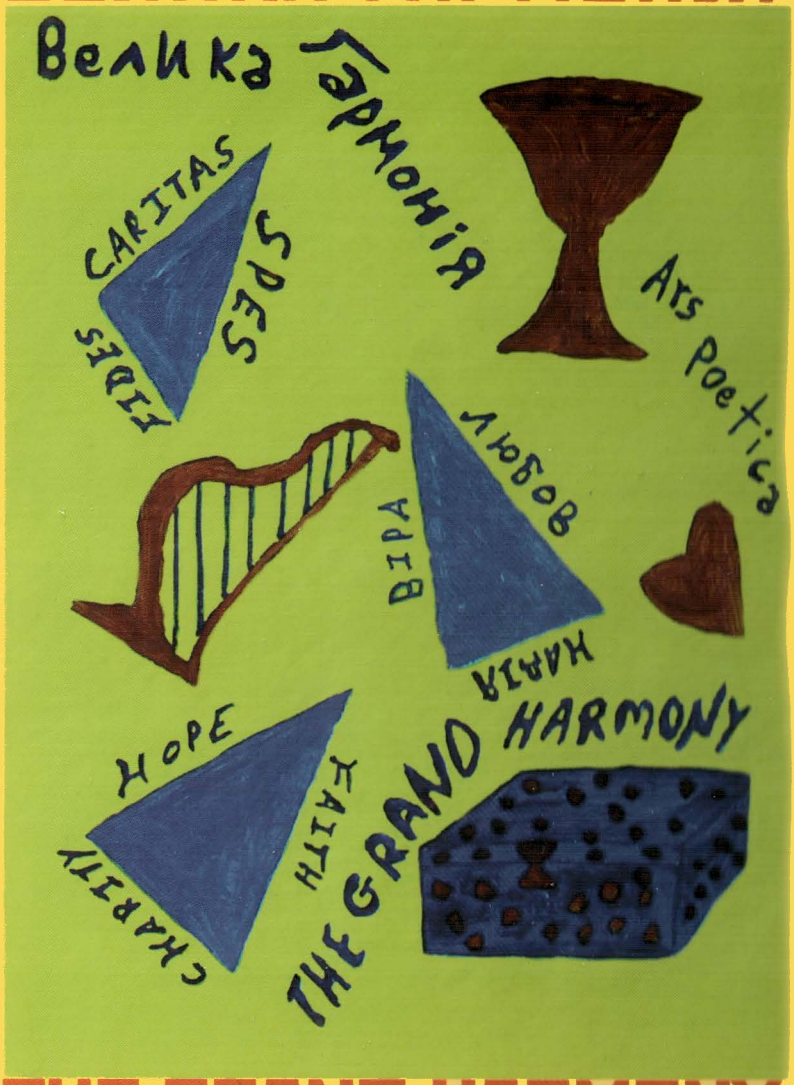

THE GRAND HARMONY

Bohdan-Ihor Antonych

Богдан-Ігор Антонич

ВЕЛИКА ГАРМОНІЯ

Переклад з української, передмова
від перекладача і примітки
Михайла Найдана

Bohdan-Ihor Antonych
THE GRAND HARMONY

Translated from Ukrainian
with an introduction and notes
by Michael M. Naydan

Літопис
Львів 2007

ББК 84Ук1
А72

Редактор
Мирослава Прихода

Художньо-технічний редактор
Михайло Москаль

Верстка
Андрія Василіва

Коректор
Зоряна Лещишин

В оформленні обкладинки використано малюнок Михайла Найдана

© Michael M. Naydan, introduction, translations and notes, 2007
© Litopys Publishing House, 2007
© Mykhailo Moskal, художне оформлення, 2007

© Михайло Найдан, передмова, переклад і примітки, 2007
© Літопис, 2007
© Михайло Москаль, художнє оформлення, 2007

ISBN 966-7007-63-9

The translator dedicates this translation to the memory of
Robert A. Maguire, a great teacher, scholar and friend

Перекладач присвячує цей переклад пам'яті
Роберта А. Маґваєра,
великого вчителя, вченого і друга

A BIOGRAPHICAL NOTE ON BOHDAN-IHOR ANTONYCH

The remarkable Ukrainian poet and literary critic Bohdan-Ihor Antonych (1909-1937) lived for only a brief 28 years. Originally from the mountainous Lemko region in Poland, where a variant of the Ukrainian language is spoken, he was home-schooled for the first eleven years of his life until 1920 when he entered the Queen Sophia State Gymnasium in Syanok, which he completed eight years later. Antonych then matriculated at Lviv University. Lviv then, as it is now, was the cultural hub of Western Ukraine, which in Antonych's lifetime was under Polish rule. During his study of Ukrainian philology at the university, Antonych adopted Ukrainian as his literary language, and he also became extremely active in the literary and intellectual life of the multi-cultural city of Lviv, a city that he grew to love dearly. Antonych served as a kind of cultural bridge between Polish and Ukrainian literary circles, which at the time did not mix to any great degree. He died in 1937 of complications from pneumonia after an operation for appendicitis, just a few short months before his planned wedding to Olha Oliynyk. His premature death occurred at the height of his creative talent, when he already had emerged as a poet of extraordinary maturity and erudition.

In the brief span of his life, Antonych proved to have been an exceptionally innovative poet and an accomplished essayist. As Lidia Stefanowska observes in her book on the poet, *Antonych: Antonomii* (Kyiv: Krytyka Publishers, 2006), Antonych was greatly influenced by Polish avant-garde poetry of the 1920s and was one of the first literary critics to note the talent of the then young future Nobel Prize winner Czeslaw Milosz. Antonych's poetry was a breath of fresh air for Ukrainian poetry in the 1930s, and as happens with many great poets, he was perceived in different ways by his reading public. He has been described as an imagist, a mystic, a symbolist, and a pantheist. While these labels

may fit certain moments in his poetry, they do not individually convey the totality of his oeuvre. His relatively small corpus of published works has been extraordinarily influential on a number of Ukrainian poets for generations to come, especially during the periods of the 1960s and 1980s, which were particularly trying times for Ukrainian society under Soviet repression. Antonych's poetry explores a number of themes from the mundane, the joy of life in little things, to the profoundly metaphysical, to nature and man's place in it, to urban themes, to an impending sense of apocalypse, which, regrettably, came true with the Nazi invasion. As opposed to the patriotic tendencies of a number of Western Ukrainian poets in his time, Antonych's approach was an art for art's sake one with high-minded aesthetic principles. His published collections include: *A Greeting to Life* (Pryvitannia zhyttia; 1931), *Three Rings* (Try persteni; 1934), *The Book of the Lion* (Knyha Leva; 1936), *The Green Gospel* (Zelena Ievanheliia; 1938), and *Rotations* (Rotatsii; 1938). The latter two books were published posthumously. *The Grand Harmony* (Velyka harmoniia), a collection of poems on religious themes written in 1932 and 1933, is a subtle and supple examination of the journey along the razor's edge of personal faith, with all its concomitant revelatory verities and self-questioning. None of the poems from the book were republished in Soviet Ukraine until 1989 because of their religious content. It first appeared in its entirety in Ukrainian in 1967 in a one-volume collected works edition in New York by Antonych's contemporary colleague and friend Sviatoslav Hordynsky – a noted poet, translator, and later icon painter – and émigré poet and literary critic Bohdan Rubchak. The most complete edition of Antonych's works to appear in Ukraine is the edition edited by Dmytro Pavlychko with an introduction by Mykola Ilnytsky: Bohdan-Ihor Antonych, *Poezii* (Kyiv: Radians'kyi pys'mennyk, 1989). Additionally the New York Group poet Bohdan Boychuk has published a well-received book of Antonych's selected poetry in the English translations of various American poets under the title *A Square of Angels* (Ann Arbor: Ardis Publishers, 1977). Nearly all the poems of *The Grand Harmony* are appearing here for the first time in English.

ANTONYCH WRITING GOD IN *THE GRAND HARMONY*

The term metaphysical poetry has no clear-cut substantive definition in the criticism, but rather approximations and sometimes ad hoc generalizations. Its ineluctability should come as no surprise, since by its very nature it ought to be intuited and unquantifiable. Metaphysical poetry often attempts to be mimetic of the mystical experience. The reader intuits the metaphysical by co-experiencing the process of mystical transport with the poet. The central paradox lies in the question of how one can manage to describe the unknowable and the unseen within the limitations of human language in a three-dimensional world. Try as they did, the Symbolists, many of them beginning with or lapsing into decadence, never resolved this issue. As astute an observer and practitioner of the metaphysical arts as T.S. Eliot has admitted the monumental difficulty and perhaps impossibility of the task. Donning the hat of critic in discussing the disparate works of the 17th century English Metaphysical Poets, Eliot once declared that "not only is it difficult to define metaphysical poetry, but difficult to decide what poets practise it and in which of their verses."[1] He further remarks, that "it is difficult to find any precise use of metaphor, simile, or other conceit, which is common to all the poets and at the same time important enough as an element of style to isolate these poets as a group."[2]

Bohdan Ihor Antonych's second collection of poetry *The Grand Harmony* (1932-1933), which the poet did not publish in his lifespan, openly follows the quest by the twenty-two year old poet to come to a deeper understanding of the nature of God as well as define his personal and poetic relationship to Him. The collection fits into the rich tradition of Ukrainian religious poetry and, in fact, echoes certain elements of Ukrainian philosopher-poet Hryhory Skovoroda's *Garden of Divine Songs* as

[1] T. S. Eliot, "The Metaphysical Poets," in *The Metaphysical Poets*, Frank Kermode, ed. (Greenwich, CT: Fawcett, 1966), 126.
[2] Eliot, 127.

well as imagery from some of the early religious-toned poetry of Pavlo Tychyna. The poems of *The Grand Harmony*, however, do not share the highly structured order of other religious mystical poetry such as that of St. Theresa of Avila and St. John of the Cross, whose poetry has a typical meditative sequence consisting of 1) meditative quiet; 2) darkness and terror; 3) mystic transport; and 4) revelation. Antonych's poems in his collection are more personal and intellectual, and largely about the poet's traversal between faith and doubt within the symbolic system of organized religion (the church and the Mass), the Bible, other religious writings, and most importantly for Antonych – the art of poetry and the perception of inspiration as divine. The collection to a great degree is an attempt at synthesis of personal religious belief with the metaphysics of poetry and poetic inspiration.

Before examining the collection in greater detail, I should make certain observations regarding a few problematic issues. First, the collection was never published in Antonych's lifetime and existed only in manuscript form before Sviatoslav Hordynsky and Bohdan Rubchak first published it in 1967.[3] Therefore its incompleteness in Antonych's mind and tentative structure can only be taken as only partially indicative of Antonych's aesthetic design – although the order of its components may very well have been very close to his final poetic intent. Seven of the poems were published individually in separate issues of the Catholic journal *Dzvony* – six in 1932 and one in 1933. In speculating on why Antonych may not have chosen to publish the collection, one might intuit its incompleteness as the primary reason and possibly the fact that he considered his collections *Three Rings* (1934) and *Book of the Lion* (1936) as well as his posthumously published collections *The Green Gospel* (1938) and *Rotations* (1938) poetically much more advanced. While this certainly may be true, *The Grand Harmony* does represent a remarkable maturation and development in Antonych's poetics from his first collection of juvenilia *A Greeting to Life* (1931). Antonych's self-perception of the collection's transitional nature within his poetics thus may have additionally contributed to him not publishing it. I might add that his later poetry also engaged a more subtle poetics and took a turn from the kind of intense saturation of traditional religious imagery found in *The Grand*

[3] Bohdan Ihor Antonych. *Zibrani tvory*. Ed. Sviatoslav Hordynsky and Bohdan Rubchak. New York and Winnepeg: Slovo, 1967.

Harmony. The simplest explanation, however, might simply be that Antonych's constant ill health along with the turbulent times of the mid-to-late 1930s may have kept him from publishing it – as happened with his two other posthumous collections.

At this point I would like to turn my attention to certain structural aspects of the collection. Its title *The Grand Harmony* echoes elements of ancient philosophy as well as the Enlightenment religious tradition. The modifier "velykyi" (great or grand) is a standard way to describe God as well as personages of high status such as princes and kings. The notion of harmony in the title suggests the Pythagorean idea of the harmony or the music of the spheres, which Aristotle describes as follows: "... all things seemed to be modeled on numbers, and numbers seemed to be the first things in the whole of nature, they supposed the elements of number to be the elements of all things, and the whole heaven to be a musical scale and a number."[4] Plato was later to use this idea in his *Republic* when he wrote the following about the cosmos: "...Upon each of its circles stood a siren who was carried round with its movements, uttering the concords of a single scale..."[5] And Johannes Kepler in his *Harmonice Mundi* (1619), in linking mathematics and astronomy with God, observed that he intends "to erect the magnificent edifice of the harmonic system of the musical scale ... as God, the Creator Himself, has expressed it in harmonizing the heavenly motions."[6] Thus the notion of the harmony of the cosmos and the link of that notion with God certainly long preceded Antonych's title. The idea additionally has a lengthy lineage in its literary manifestations from Dante and later Milton to the present day. One should also point out the fact that Antonych received considerable musical training on the violin, and, one would surmise, in choral music as the son of a rural priest in the Lemko region and at the gymnasium he attended in Syanok, which he completed in 1928.[7] Thus, given the poet's strong classical background in Greek and Latin, which he began to study while being home-schooled during a childhood beset by

[4] <http://www.dartmouth.edu/~matc/math5.geometry/unit3/unit3.html>

[5] *Ibid.*

[6] *Ibid.*

[7] In his introduction to the *Zibrani tvory* edition, Sviatoslav Hordynsky observes that Antonych played well enough to perform solo on the violin at a Shevchenko concert and penned several musical compositions, including a march sung by his entire gymnasium cohort (9).

illness, and his passion for music, the concept of harmony seems to have naturally become a particular point of intense concentration for the poet.

The poems in the collection are dated largely between March 23-June 3, 1932 with a few penned between March 24-26, 1933. The dates mostly correspond to the Lenten Fast and Easter season. Easter, according to the Gregorian calendar, was May 1 in 1932 and April 16 in 1933. According to the Julian calendar, it was April 18 in 1932 and on April 3 in 1933. Thus the approaching Easter holiday, with its focus on Christ's death and resurrection as well as the source for human salvation, provided the stimulus during those two years for Antonych to write his meditations on God. When one examines the titles of the 45 poems in the collection, 38 of them appear in Latin or Greek and 7 in Ukrainian. A number of the Latin titles come from elements of the Roman Catholic Latin mass, a tradition in which Antonych grew up in the Lemko region as the son of a rural Catholic priest Vasyl Kit, who changed the family name to Antonych. The sequence in the Latin mass of the five invariable hymns consists of: 1) Kyrie Eleison, 2) Gloria in Excelsis, 3) Credo, 4) Sanctus, and 5) Agnus Dei. All five of these hymns comprise titles in the collection, though in a different order than found in the mass. Most strikingly, the Greek Gregorian chant Kyrie Eleison (Lord Have Mercy) is located toward the end of the collection, followed by three poems – "Magnificat," "Ars poetica" and "Salve Regina." *The Grand Harmony*, in fact, is saturated with imagery from the Latin mass including prayers, psalms, and songs, especially Gregorian chant, the latter of which was prevalent in the Tridentine liturgy until the reforms of Vatican II. Note titles such as "Veni Sancta Spiritus," "Amen," "Deus Magnificus," "Te Deum Laudamus," "Veni Creator," "Confiteor," "Mater Dolorosa," "Credo," "Mater Gloriosa," and "Salve Regina." Thus a considerable part of the collection is focused on liturgical musical forms that provide a point of departure for Antonych's meditations.

Musical metaphors also abound in the collection. For the sake of brevity I will give just a few examples. In the poem "Musica Noctis," Antonych's persona writes: "The distance echoes with just barely audible harps,/wind tunes the night by the tuning fork of God (lines 7-8)." At the end of the poem he likens God to a great pianist: "Let us listen to the great concert in the evening as/God places his hands on the piano of the world" (15-16). In "Deus Magnificus," whose title comes from Psalm 18 of the Latin Bible ("quantum Deus sit magnificus" – "the firmament shows us how magnificent God is"), Antonych ends with the following quatrain:

He gives melody to every thing.
He is harmony, He is a musical chord,
He is the tuning fork tuning your heart,
He is Perfect, Majestic Sound. (13-16)

The poet throughout the collection is an instrument played by God – whether a violin, a harp, a lyre, zithern, or a voice inspired to sing God's praises. In the poem "Magnificat" Antonych writes:

O heart, sing a psalm of praise to Him,
He is the indivisible Great God.
The wind of inspiration bends the palm tree of my soul.
In everything He is a musical chord. (13-16)

These comprise but a very few examples of the musical metaphors with which the entire collection is pregnant. Antonych's psalms of praise comprise entreaties for faith in light of human frailty and consciousness of one's own mortality.

I want to point out one other issue regarding the collection, particularly focusing on the thirty-second poem "Triangulum" and the image of the triangle of faith, hope and love that provides a subtitle. The triangle, of course, is a common representation of trinity. The image, too, is quite prominent in a series of eleven paintings under the title of "The Triumph of Progress" designed by Polish artist Jan Matejko in the 1880s that are located in the Assembly Hall of Lviv Polytechnic University. There is no question, of course, that during the time Antonych studied and lived in Lviv, he would have seen them. The paintings fuse Christian Biblical allegory with ancient mythology and may have provided a source of inspiration for the poem "Triangulum" in particular and Antonych's collection in general. *The Grand Harmony* quite closely mirrors many elements in the design and plan of Matejko's paintings. The "Trinity" painting is one of the most prominent in the Matejko paintings with its bright yellow inverted sunny triangle on the background of a patched white cloudy and blue sky. With Christ in profile to the left holding a crown of thorns in his right hand and the white-bearded God the Father to the right in profile, the image of the Holy Spirit is foregrounded and central to the painting: it is embodied in the image of a young man with a burning torch in his brow. The image of the triangle also occurs in another of Matejko's paintings entitled "Faith, Hope and Love," in which the three great virtues of Christianity are represented as female figures inspiring human genius. The

fusion of the theme of poetic inspiration with the divine appears in the painting "Divine Inspiration," in which an angel descending from the heavens with the Word of God and a burning torch in her right hand touches the forehead of an old man sitting on a shore with the fingers of her left hand that hold the Holy Book. The painting entitled "Poetry, Music and History" that depicts three female figures standing and forming a triangle in their poses echoes aspects of themes prominent for Antonych in *The Grand Harmony*, in which he fuses poetry, music and art with the notion of the divine in his emerging adult world view. And the role that the Mother of God plays in Antonych's collection, particularly in the pivotal last poem "Salve Regina," is mirrored in Matejko's painting "The Mother of God Consoles Believers." Thus one can posit either an independent mutual source of inspiration through common catechetical education of the artist and poet in the Catholic tradition – or a subconscious or conscious appropriation by Antonych into his poetics of Matejko's visual representations.

My essential conclusions regarding the collection include the following. Most likely the word "metaphysical" only partly describes one aspect of the nature of Antonych's collection. His poems are really personal intellectual meditations on the imagery and articles of faith of the Bible, the Mass, and church doctrine. The poet is not trying to reach a mystical, intuitive, emotional transcendence in his poems. Rather, his collection is more about defining God, about singing psalms, songs of praise to Him for creating such a beautiful and wondrous universe, and also about reconciling himself with gnawing intellectual doubts about his own mortality that in moments of human frailty serve to subvert an intuitive understanding of God and the divine harmony of the universe. That may be why he ends the collection with the poem "Salve Regina," which is the title of a Marian hymn sung in the Western church. It also comprises the last prayer uttered in the Latin rosary. The poet needs that mercy, petitioned for in his entreaty to Mary, to keep him continually on the path of faith "in the dust-covered, accursed home" of his heart, as he puts it, in the way he ends the poem and the collection.

The grand harmony for a person of today in the globalized world has become a myth. Everyone in their own way seeks harmony with himself or herself, with the world, with God. Antonych's collection is one of those paths that can lead toward achieving that harmony.

Michael M. Naydan

БІОГРАФІЧНИЙ ЗАРИС ПРО БОГДАНА-ІГОРЯ АНТОНИЧА

Надзвичайно цікавий поет та літературний критик Богдан-Ігор Антонич (1909–1937) прожив лише 28 років. Народився він на Лемківщині, до 11 років навчався вдома, а 1920 року вступив до Державної гімназії королеви Софії у Сяноку, яку закінчив 1928 року, потім здобував освіту у Львівському університеті. Львів тоді, як і тепер, був культурним центром Західної України, яка за життя Антонича перебувала під Польщею. Вивчаючи в університеті українську філологію, Антонич обрав українську мовою своєї творчости й активно долучився до літературного та інтелектуального життя багатокультурного Львова – міста, яке він щиро полюбив. Поет став наче культурним містком поміж українськими та польськими літературними колами, які тоді не особливо між собою спілкувалися.

Помер Антонич 1937 року (мав ускладнення від пневмонії після операції на апендицит), лише за декілька місяців до планованого одруження з Ольгою Олійник. Передчасна смерть спіткала його на злеті творчого таланту, коли він розкрився як поет надзвичайної зрілости й ерудиції. За своє коротке життя Антонич показав себе винятково новаторським поетом та обдарованим публіцистом. Як зауважує Лідія Стефановська у книжці про поета (Антонич. Антиномії. Київ: Критика, 2006), на Антонича глибоко вплинула польська авангардна поезія 1920-х років. Він був одним з перших літературних критиків, які помітили талант молодого Чеслава Мілоша, майбутнього Нобелівського лавреата. Антоничева творчість була ковтком свіжого повітря в українській поезії 1930-х, і, як це часто трапляється з великими поетами, читачі сприймали його дуже по-різному. Його називали й імажистом, і містиком, і символістом, і пантеїстом. Хоч цими ярликами й можна означити окремі його поезії, самі собою вони не спроможні передати всієї природи його доробку. Попри те, що Антоничевих по-

езій було опубліковано відносно небагато, однак вони мали помітний вплив на українських поетів прийдешніх поколінь, зокрема у період від 1960- до 1980-х років, тобто у час особливо важких для українського суспільства випробувань радянським режимом. Антоничева поезія охоплює широкий діапазон тем: таких як радість життя від найменших дрібниць, до глибинно метафізичних, тем природи і місця в ній людини, урбаністичних тем, відчуття навислого лиха, яке, на жаль, стало реальністю у час нацистського вторгнення. На противагу патріотичним мотивам у творчості багатьох західноукраїнських поетів тогочасся, Антонич керувався радше принципом "мистецтва заради мистецтва", високими естетичними ідеалами. Серед його опублікованих збірок: "Привітання життя" (1931), "Три перстені" (1934), "Книга лева" (1936), "Зелена Євангелія" (1938) та "Ротації" (1938). Останні дві було видано посмертно. "Велика гармонія", збірка віршів на релігійні теми, написана 1932–1933, – це тонкий і вишуканий опис подорожі лезом бритви особистої віри, з усіма супутніми одкровеннями, істинами та самоаналізом. Жоден вірш із цієї збірки не був опублікований у Радянській Україні до 1989 року, цьому завадив її релігійний зміст. Вперше повне видання збірки українською мовою – однотомник вибраних праць – здійснили 1967 року в Нью-Йорку сучасник, колега і друг Антонича Святослав Гординський – знаний поет, перекладач, а згодом іконописець, та поет-емігрант і літературний критик Богдан Рубчак. В Україні найповніше видання поезії Антонича вийшло 1989 року (Богдан-Ігор Антонич. Поезії / Вступна стаття М. М. Ільницького; упорядкування, примітки і словник Д. В. Павличка. Київ: Рад. письменник, 1989). Поет Нью-Йоркської групи Богдан Бойчук видав книжку вибраних поезій Антонича. Цю книжку переклали англійською мовою різні американські поети під заголовком *A Square of Angels* (Площа янголів) (Ann Arbor: Ardis Publishers, 1977), читачі дуже тепло сприйняли це видання.

У збірці, яку Ви тримаєте у руках, вперше опубліковано всі вірші Антоничевої "Великої гармонії" англійською мовою.

ПИШУЧИ БОГА...

У критиці немає чіткого і ґрунтовного визначення терміна "метафізична поезія", здебільшого натрапляємо на приблизні, деколи ситуативні узагальнення. Це й не дивно, адже за своєю природою така поезія невимірювальна, її слід пізнавати інтуїтивно. Часто метафізична поезія намагається передати містичний досвід. Читач інтуїтивно охоплює містичність, разом з поетом співпереживаючи процес містичного перенесення. Основний парадокс полягає в тому, як можна описати непізнаване та невидиме обмеженою людською мовою у тривимірному світі. Цю проблему намагалися розв'язати символісти, зазвичай починаючи з декадансу або ж доходячи до нього згодом, однак це їм не вдалося. Томас Стернс Еліот, проникливий дослідник і критик метафізичного мистецтва, визнав неймовірну складність, або й неможливість такого завдання. Як критик творів англійських поетів-метафізиків XVII ст., Еліот якось зазначив, що "метафізичну поезію не лише складно окреслити, нелегко навіть визначити, у яких поетів і в яких саме віршах її представлено"[1]. Далі він зауважує, що "складно знайти якийсь конкретний вид використання метафори, порівняння чи образу, спільний для всіх поетів, і водночас досить важливий як елемент стилю, що дав би змогу виокремити цих поетів в окрему групу"[2].

Друга збірка поезій Богдана-Ігоря Антонича "Велика гармонія" відкрито демонструє прагнення двадцятидворічного поета глибше зрозуміти сутність Бога, а також поетично висловити своє ставлення до Нього. Ця збірка – продовження багатої традиції української релігійної поезії; у ній, фактично, відлунюють окремі елементи "Саду божественних пісень" Григорія Сковороди, а також образність деяких ранніх релігійно забарвлених текстів Павла Тичини. Однак віршам "Великої

---

[1] T. S. Eliot, "The Metaphysical Poets", in *The Metaphysical Poets*, Frank Kermode, ed. (Greenwich, CT: Fawcett, 1966), 126.

[2] Там само. С. 127.

гармонії" не властивий чітко структурований лад інших релігійно-містичних поезій, наприклад, Терези Авільської або св. Йоана Хреста, чиї твори мають типову медитативну низку компонентів: 1) медитативний спокій; 2) темрява та жах; 3) містичне перенесення; 4) одкровення. Антоничеві вірші у цій збірці радше особисті й інтелектуальні, у них переважно йдеться про поетові вагання між вірою та сумнівами в межах символічної системи організованої релігії (Церкви та Служби Божої), про Біблію та інші релігійні писання, а також (і це було особливо важливо для Антонича) про поетичне мистецтво і сприйняття натхнення як божественного дару. Багато в чому ця збірка є спробою синтезувати особисті релігійні переконання з метафізикою поезії та поетичного натхнення.

Перед тим як докладніше аналізувати "Велику гармонію", варто зробити деякі зауваження щодо низки проблемних питань. По-перше, ця збірка так і не вийшла друком за життя Антонича, вона була лише в рукописі, допоки 1967 року її видали Святослав Гординський і Богдан Рубчак[3]. Отож її незакінченість в Антоничевому баченні та пробну структуру слід сприймати як такі, що лише частково відображають естетичний задум автора, хоча порядок її частин може бути дуже близький до остаточного варіанта. Сім віршів було опубліковано поодинці в окремих випусках католицького журналу "Дзвін" – шість 1932 року і один – 1933. Якщо взяти до уваги, що Антонич чомусь вирішив не видавати збірки, то можна припустити, що головною причиною була саме її незакінченість, а також те, що він вважав збірки "Три перстені" (1934), "Зелена Євангелія" (1938) та "Ротації" (1938) поетично довершенішими. Можливо, ця думка й слушна, однак у "Великій гармонії" таки помітний вагомий поступ і зрілість порівняно з поетикою першої збірки його юнацьких віршів "Привітання життя" (1931). Ще одним чинником того, чому Антонич не видав "Великої гармонії" могло бути його сприйняття її як чогось перехідного. Можна додати, що його подальшій творчості властива витонченіша поетика, автор відходить від тієї інтенсивної насиченості традиційною релігійною образністю, яка характерна для "Великої гармонії". Утім опублікуванню збірки, мабуть, просто завадили і Антоничеве слабке здо-

[3] Богдан-Ігор Антонич. Зібрані твори / Упоряд. Святослав Гординський та Богдан Рубчак. Нью-Йорк; Вінніпеґ: Слово, 1967.

ров'я, і буремні часи другої половини 1930-х років – саме так сталося з двома першими посмертними збірками.

Варто звернути увагу на деякі структурні аспекти цієї збірки. У її заголовку – "Велика гармонія" – відлунюють елементи античної філософії, а також просвітницької релігійної традиції. Епітет *великий* традиційно уживають на означення Бога та високих осіб, скажімо, князів чи королів. Поняття *гармонії* у заголовку пов'язане з пітагорійською ідеєю гармонії або музики сфер, яку Аристотель описує так: "...все решта за своєю природою явно можна уподібнити до чисел і що числа – перше у всій природі, отож вони припустили, що елементи чисел суть елементи всього сущого і що все небо – це гармонія і число"[4]. Цю думку згодом використав Платон у своїй "Республіці", пишучи про космос: "Вгорі на кожному із кружал сидить по одній Сирені, які крутяться разом з кружалами, і кожна з них видає лише один звук одного і того ж тону"[5]. А Йоганн Кеплер у праці "Harmonice Mundi" (1619), пов'язуючи математику й астрономію з Богом, зауважив, що він має намір звести величну споруду гармонійної системи музичного ладу... як це зробив Бог, сам Творець, гармонізувавши небесні рухи[6].

Тема гармонії космосу та її зв'язку з Богом, безсумнівно, має давню і багату історичну традицію, і зокрема літературну – від Данте та Мільтона до сучасних авторів. Слід наголосити, що Антонич вправно грав на скрипці, і, можна припустити, що як син священика з Лемківщини, співав у хорі. Музикував він також у гімназії в Сяноку[7].

Отож, зважаючи на те, що Антонич добре знав грецьку та латинську мови, які почав вивчати ще в дитинстві, а також на його захоплення музикою, природно, що концепція гармонії стала для поета предметом пристрасного зацікавлення.

---

[4] Аристотель. Сочинения: В 4 т. Москва: Мысль,1975. С. 76.

[5] Платон. Держава / Переклад Дзвінки Коваль. Київ: Основи, 2000. С. 323.

[6] <http://www.dartmouth.edu/~matc/math5.geometry/unit3/unit3.html>

[7] У вступі до видання "Зібрані твори" Святослав Гординський зауважує, що Антонич досить добре грав, щоб виконувати скрипкове соло на Шевченківському концерті й написав декілька музичних композицій, серед них марш, який співало все його гімназійне товариство (с. 9).

22

Вірші з "Великої гармонії" датовані здебільшого періодом від 23 березня до 3 червня 1932 року, а деякі було написано 24–26 березня 1933. Ці дати приблизно збігаються з Великим постом та Великодніми святами. За григоріанським календарем, Великдень 1932 року припадав на 1 травня, а 1933 – на 16 квітня. За юліанським літочисленням, це було відповідно 18 та 3 квітня. Близькі Великодні свята, пов'язані зі смертю та воскресінням Христа та джерелом спасіння для людей, два роки поспіль надихали Антонича писати свої роздуми про Бога. Із 45 віршів цієї збірки 38 мають заголовки латинською або грецькою мовами і лише 7 – українською. Чимало латинських заголовків взято із римо-католицької латинської Служби Божої – саме у цій традиції зростав Антонич, син сільського священика з Лемківщини Василя Кота, який змінив своє прізвище на Антонич. Латинська Служба Божа охоплює низку з п'яти незмінних гімнів: 1) Kyrie Eleison, 2) Gloria in Excelsis, 3) Credo, 4) Sanctus, 5) Agnus Dei. Ці п'ять гімнів дали заголовок віршам збірки, хоч і в іншому порядку, ніж вони з'являються у Службі Божій. Найбільше вражає те, що григоріанський спів Kyrie Eleison (Господи, помилуй) вміщено наприкінці збірки – після нього маємо лише три вірші ("Magnificat", "Ars poetica" та "Salve Regina"). "Велика гармонія", фактично, насичена образами із латинської Служби, а також з молитов, пісень, псалмів, зокрема григоріанських співів, які переважали у латинській літургії до реформ Другого Ватиканського собору. Звернімо увагу на заголовки: "Veni Sancta Spiritus", "Amen", "Deus Magnificus", "Te Deum Laudamus", "Veni Creator", "Confiteor", "Mater Dolorosa", "Credo", "Mater Gloriosa" та "Salve Regina". Більшість віршів із цієї збірки зосереджені на літургійних музичних формах, які й дали поштовх Антоничевим розміркуванням.

У збірці є чимало музичних метафор. До прикладу, у вірші "Musica Noctis" Антоничів ліричний герой пише: "Далеч обзивається ледь-ледь чутними арфами,/ Вітер строїть ніч під Божий камертон" (рядки 7–8). Наприкінці вірша він уподібнює Бога до великого піаніста: "Слухаймо великого концерту, як увечорі/ На фортепіяно світу – кладе долоні Бог" (15–16). У вірші "Deus Magnificus", заголовок якого походить із 18 псалма латинської Біблії (quantum Deus sit magnificus – небеса показують, наскільки величний Господь), Антонич закінчує таким катреном:

Він – кожній речі мелодію дає,
Він – гармонія, Він – акорд музичний,
Він – камертон, що строїть серце твоє,
Він – Звук Доконаний, Величний. (13–16)

Поет у всій збірці – наче інструмент, на якому грає Бог: чи то скрипка, арфа, ліра, гусла, чи голос, натхненний величати й оспівувати Господа. У вірші "Magnificat" Антонич пише:

О серце, заспівай Йому похвальну псальму.
Він єдиний Бог Величний.
Натхнення вітер гне душі моєї пальму.
Він є в усім акорд музичний. (13–16)

Ось лише декілька прикладів музичних метафор, на які така багата ця збірка. Антоничеві хвалебні псалми наповнені закликами до віри у світлі людської минущости та усвідомлення власної смертности.

Хотілося б привернути увагу до ще одного питання, пов'язаного з цією збіркою, зокрема розглянувши тридцять другий вірш "Triangulum" (Трикутник) та образ трикутника віри, надії і любови, що виведений у підзаголовку. Трикутник – це, звісно, традиційна репрезентація Трійці. Цей образ також доволі відомий із серії з одинадцяти картин "Тріумф прогресу" 1880-х років, що спроєктував польський художник Ян Матейко, які прикрашають актову залу Львівської Політехніки. Антонич, навчаючись та мешкаючи у Львові, безсумнівно, бачив їх. На цих полотнах християнські біблійні алегорії поєднано з античною міфологією, вони могли стати джерелом натхнення у створенні вірша "Triangulum" зокрема та всієї збірки загалом. "Велика гармонія" доволі точно віддзеркалює чимало елементів задуму та виконання картин Матейка. Одним із найвідоміших полотен цього циклу є "Свята Трійця" з її сонячно-жовтим перевернутим трикутником на тлі блакитного неба з білими хмаринками. Христа на картині зображено ліворуч, у правиці Він тримає тернового вінця, праворуч – Бог Отець, Святий Дух посідає центральне місце, виходить на передній план в образі юнака з палаючим світочем на чолі. Образ трикутника бачимо й на іншому полотні Матейка – "Віра, Надія та Любов", де три головні християнські чесноти постають як жінки, що надихають людського генія. Злиття теми божественного та поетичного осяяння з'являється

й на картині "Божественне натхнення", де ангел в жіночій іпостасі сходить з небес із Словом Божим, тримаючи смолоскип у правій руці, пучками ж лівої руки, в якій він тримає Святу Книгу, він торкається чола літнього чоловіка, що сидить на узбережжі. Полотно "Поезія, музика та історія", де зображено три жіночі постаті, які утворюють трикутник, відлунює деякими темами, властивими Антоничевій "Великій гармонії", де в новосформованому зрілому світогляді автора поезію, музику та мистецтво поєднано з поняттям божественного. А образ Матері Божої у збірці Антонича, зокрема в її останньому вірші "Salve Regina", перегукується з Матейковою картиною "Мати Божа втішає вірних". Можна припустити, що або поет і митець незалежно знайшли єдине джерело натхнення завдяки однаковій катехитичній освіті в католицькій традиції, або ж Антонич свідомо чи несвідомо переплавив Матейкові візуальні репрезентації у свою поетику.

Отже, можемо виснувати, що словом "метафізична", увіч, можна позначити лише один з аспектів її природи. Насправді ці вірші – особисті інтелектуальні роздуми про образність та канони віри, Біблії, літургії і церковних доктрин. У цих творах поет не намагається досягти містичної, інтуїтивної, емоційної трансценденції, а радше означити Бога, оспівати Його й подякувати Йому за створення такого чудового, прекрасного всесвіту, а також примирити людину з непогамовними інтелектуальними сумнівами щодо власної смертности, що в хвилини слабкости тужаться підточити інтуїтивне розуміння Бога та божественної гармонії всесвіту. Саме тому, можливо, Антонич закінчує цю збірку віршем "Salve Regina", заголовок якого взято з марійського гімну, який співають в західних церквах. Він також охоплює останню молитву латинської вервиці. Поет благає Царицю Небесну про милосердя, яке потрібне йому, щоб триматися стежки віри у "курній, проклятій…хаті" свого серця, як каже він у прикінцевих рядках цього вірша й усієї збірки.

Велика гармонія для сучасної людини в ґлобалізованому світі стала мітом. Кожен по-своєму шукає гармонії з собою, зі світом, з Богом. Збірка Антонича є одним із шляхів досягнення такої гармонії.

Михайло Найдан

Переклала з англійської Галина Безух

ВЕЛИКА ГАРМОНІЯ

THE GRAND HARMONY

UT IN OMNIBUS GLORIFICETUR DEUS
Хай у всьому прославиться Бог

Ти поклав мені на плечі – страшний тягар,
двигати його я мушу, мушу конче.
Щасливіші мертві речі – з усіх Сахар
найстрашніше палить ласк Твоїх пожар.
Ти поклав мені на плечі – сонце.

Показав моїм німим очам – жорстоку ціль,
пурпурове сонце в синій скрині неба,
але грому ти не дав устам – лиш шум топіль,
що ростуть самітні серед тихих піль,
а мені доконче громової мови треба.

Я мізерний, шепелявий, лихий поет,
як же ж вискажу Твоє всеіснування
без величних слів, без слави? На мій хребет
кинув найлютішу з усіх кебет,
бо мовчання уст від літ зарання.

Хоч піду на роздоріжжя, на жовту оболонь,
говоритиму з прохожим кожним, наче з братом:
слухай, друже, мусну збіжжя й чоло в задумі склонь:
сірих днів мандрівче, бо слідів Його долонь
повний цілий всесвіт, повний кожний атом.

UT IN OMNIBUS GLORIFICETUR DEUS
That in all things God may be Glorified

You've placed a dreadful burden on my shoulders,
and I must carry it, without fail I must.
Dead things are the happiest – of all Saharan deserts
the fire of Your grace burns most intensely.
You've placed the sun on my shoulders.

You've shown my mute eyes a forbidding goal,
a violet sun in the blue treasure chest of the heavens,
but you have failed to give thunder to my lips – just the rustle
of poplars growing solitarily amid quiet fields,
but I categorically need the language of thunder.

I am a miserable, lisping, worthless poet,
how can I utter Your omnipresence
without grand words or praise? You've tossed
the severest of all faculties onto my back,
ahead of time because of the silence of lips.

Though I'm walking to the crossroads, to the yellow of the fields,
I will speak with each passer by as though with a brother: listen, friend,
brush against the stalks of grain and bow your forehead in thought:
wanderer of dreary days, for the entire universe
is filled with the imprints of His palms, every atom filled.

VENI SANCTE SPIRITUS!
Прийди, Святий Духу!

Прийди, прийди до мене, Голубе Святий,
ясними крилами заграй понад моїм столом,
наповни серце щастям янгольської повноти
та хорони мене перед безсилля злом.

Угору голову похилену в утомі
з-над жовтих фоліянтів, з-над паперів піднесу.
У серці, наче у перґаментовім томі,
раптово відчитаю вогняну Твою красу.

Безмежжя відчуттям налий ущерть, до краю
мою приземну душу, вкриту пилом, мов дорога.
Та не бажаю передсіння раю, бо я знаю:
страшна, страшна це річ живим упасти в руки Бога.

Великий Женче Душ, Ти серпом золотим
із мого серця сумнівів бур'ян та хопту витни,
щоб перед оком вічности стояв, мов непохитний тин,
я гордий та твердий, мов криця, лицар Твій блакитний.

VENI SANCTE SPIRITUS
Come, Holy Spirit!

Come, come to me, Holy Dove,
begin to play above my desk with bright wings,
fill my heart with the joy of the plenitude of angels
and protect me before the evil of weakness.

I will raise up my downcast head in weariness
from above yellowed folios and papers.
In my heart, as though in a parchment volume,
I will suddenly decipher Your fiery beauty.

Pour out the feeling of boundlessness to the brim,
my earth-bound soul to the very end, covered with dust like the road.
I do not desire the vestibule of paradise, for I know:
how terrifying it is to fall into the arms of God alive.

Grand Reaper of Souls, with your golden scythe
Cut away the weeds of doubts from my heart and taunts,
so that I stand before the eye of eternity like a steadfast wall,
proud and firm as steel, Your azure knight.

MUSICA NOCTIS
Музика ночі

Запали на небі смолоскип блідого місяця,
зорями темноту ночі просвіти,
хай серця, що хворіє із самоти, потішаться,
як побачать тисячні Твої світи.

В серці, що сповите тихого спокою шарфами,
милозвучний, гармонійний кожен тон.
Далеч обзивається ледь-ледь чутними арфами,
вітер строїть ніч під Божий камертон.

Наче гарне, стигле літо на весінній поводі,
у душі дозріла спіла повнота.
Злегка тьмяні, сиві барви, тільли вдалині, на овиді,
сонця, що заходить, баня золота.

Літня, тепла ніч угору на недеї, кичери
піднесеться пахощами квітів багатьох.
Слухаймо великого концерту, як увечорі
на фортепіяно світу – кладе долоні Бог.

23 березня 1932

MUSICA NOCTIS
Music of the Night

Light up the torch of the pale moon in the sky,
illuminate the darkness of the night with stars,
let hearts that are sick with loneliness take comfort
when they see thousands of Your worlds.

In a heart wrapped in the scarves of quiet peace,
melodious, harmonious is every tone.
The distance echoes with just barely audible harps,
wind tunes the night with the tuning fork of God.

Like beautiful, full-grown summer on spring's bridle,
a ripe fullness has matured in your soul.
Slightly darkened gray colors, just on the horizon
in the distance, the golden cupola of the setting sun.

The warm summer night high on mountain crests,
wooded peaks rise up in the fragrances of many flowers.
Let us listen to the great concert in the evening as
God places his hands on the piano of the world.

March 23, 1932

DE MORTE, I
Про смерть, I

Аж колись похилюся в задумі
над рікою життя, що минуло,
та погляну в німім, тихім сумі
на русло, що покрите намулом.

Аж колись, аж за літ, може, сорок,
одиниця лиха, сірий брат,
життьовий струшуватиму порох
із подертих паломницьких шат.

Аж колись, аж за літ, може, сорок,
пересічна, звичайна людина,
ще побачу я правду крізь морок
і відкину геть кий пілігрима.

Прийде янгол і присуд мечем
на блакитнім напише папері,
прийде смерть і сріблястим ключем
відімкне мені вічности двері.

23 березня 1932

DE MORTE, I
On Death, I

Only later I will bow my head in thought
above the river of life that has passed
and gaze in mute, quiet sorrow
at the river-bed covered with silt.

Only later, perhaps, in forty years or so,
when I am a miserable man, expressionless,
will I shake life's dust
from my torn pilgrim's vestments.

Only later, perhaps, in forty years or so,
an everyday average person,
will I see truth through the gloom
and cast aside my pilgrim's staff.

An angel will appear and write
the judgment on azure paper with his sword,
death will come and with a silver key
unlock the door of eternity for me.

March 23, 1932

GLORIA IN EXCELSIS
Слава во вишніх

Обняти всіх людей
з великої, ясної радости,
до всіх гукати: гей!
Сміятися безжурно, радо.

Немов мале дитя,
плескати у долоні голосно, здоро́во.
Сьогодні без пуття,
сьогодні всі безглузді, всі обов'язково.

Сьогодні гояться всі рани,
сьогодні всміхнені всі люди.
Ставайте в хор, вперед, сопрани,
хай янгол диригентом буде.

Хай грає пісня серед герця,
бо це найбільша з перемог.
У жолобі мойого серця
сьогодні народився Бог.

23 березня 1932

GLORIA IN EXCELSIS
Glory in the Highest

To embrace all people
with great, bright joy,
to shout "hey" to everyone!
To laugh carefree, happily.

To clap in your palm
Like a little child, loudly, robustly.
Today is without purpose,
today everyone is raucous, without fail.

Today all wounds heal,
all the people smile.
Join the choir, sopranos to the front,
Let an angel be the choir's conductor.

Let a song play during the contest,
For this is the greatest of victories.
Today the Lord was born
in the stream of my heart.

March 23, 1932

DE MORTE, IV
Про смерть, IV

Я є спокійний, наче тиша на воді,
я маю досить, досить сили,
щоб не боятись навіть і тоді,
коли загляне в очі ли́лик.

Як затріпоче крилами над мною
і вжалить зір, налитий кров'ю вщерть,
то буде мовою німою
одне-одніське слово – смерть.

Бо навіть привид чорний смерти
душі моєї не розстроїть струн.
О Боже, дай, щоб навіть впертий
мене ніколи не зігнув бурун.

О Боже, дай, щоб я в змаганні
стояв, мов скеля, проти орд,
щоб смерть моя була – останній
гармонії акорд.

24 березня 1932

DE MORTE, IV
On Death, IV

I am calm as silence on the water.
I have more than enough strength
Not to be fearful even if
a bat looks me straight in the eye.

When its wings begin to tremble above me
and vision filled entirely with blood stings,
a single solitary word will be
a mute language – death.

For even the black specter of death
Does not put the strings of my soul out of tune.
O Lord, grant that even a stubborn wave
Will never be able to bend me.

O Lord, grant that I withstand the contest
like a cliff against the hordes,
That my death be the last
chord of harmony.

March 24, 1932

DE MORTE, II
Про смерть, II

Не вмію сказати нікому,
де вона, де вона, де?
Може, за кожним рогом дому
на мене жде.

Не вмію сказати точно,
де є вона.
Аж врешті, мов збиточник,
вип'є мене, наче келих вина.

Кожний із нас – життю є брат,
ніхто не хоче вмерти,
аж ніч заплатить місяць – золотий дукат,
завдаток смерти.

Знаю, що дні є все гірші,
що будить нас щось по ночах.
Хай ліком на смерті жах
будуть ці вірші.

24 березня 1933

DE MORTE, II
On Death, II

I don't know how to ask anyone:
where is she,[1] where is she, where?
Perhaps she is waiting for me just around
every corner on my way home.

I don't know how to say
exactly where she is.
Until like a prankster she finally
drinks me up like a goblet of wine.

Each of us is a brother to life,
No one wants to die,
till the night pays the moon a golden ducat,
the deposit of death.

I know the days are all worse,
That something wakes us at night.
Let these poems be the cure
for the dread of death.

March 24, 1933

[1] Death (*smert'*) is grammatically feminine in Ukrainian.

DUAE VIAE
Дві дороги

Далекими шляхами я шукав Тебе, мій Боже,
вітрів питався рвучих, швидкокрилих: де є він?
Даремно думав, що на тугу мудрість книг поможе,
що заспокоїть, що вдоволить спраглий серця гін.

Питався за Тобою всяких стрінутих людей,
одначе всі вони мені Тебе не показали;
шукав Тебе в низинах, в горах, на шпилях недей,
в курній мужицькій хаті і в гладкій балевій залі.

У тьмяних сутінках запилених бібліотек,
у дивних буквах нечітких старого фоліяла,
в словах, що їх писав колись монах, учений грек,
одначе в них лиш мертва цвіль минулого дрімала.

І не знайшов Тебе, дарма шукав, хоч тільки змоги,
щоби побачити Твою присутність. Всюди темно.
Не знав, що розминулись поруч себе дві дороги:
ти теж шукав мене – у моїм серці. Теж даремно.

24 березня 1932

DUAE VIAE
Two Roads

I've searched for you, Lord, on long roads,
I've asked the whipping quick-winged winds: where is He?
I've thought in vain that the wisdom of books will help against the longing,
that it will calm down the thirsting race of my heart, that it will gratify me.

I've asked all kinds of people I've met about You,
but all of them have failed to show You to me; I've looked for you
in the lowlands, on mountains, on the spires of mountain crests,
in a peasant's smoky hut and on a lacquered ballroom floor.

In the dark gloom of dusty libraries,
in the strange vague letters of an old folio,
in words written once by a learned Greek monk,
but only the inert mold of the past has been dozing in them.

And I have failed to find You, I searched in vain, at least for the possibility,
of seeing Your presence. It is dark all around.
I did not know that the two roads right next to each other had failed to cross:
that you also had been searching for me – in my heart. But also in vain.

March 24, 1932

ARS POETICA, II, 1
Мистецтво поезії, II, 1

Я звичайний піїта,
кожний мене захоплює день.
Не розумію світа,
не розумію власних пісень.

Пити захват до краю…
Голос безжурний, немов цвіркуна,
от так собі співаю,
тільки дзвенить на горах луна.

Захоплення початок,
релігії й сонетів;
захоплення нам родить
апостолів і поетів.

Не вмію писати віршів,
сміюся з правил і вимог.
Для мене поетику
складає сам Бог.

Четвер, 24 березня 1932

ARS POETICA, II, 1
The Art of Poetry, II, 1

I am an ordinary poet,
each day fascinates me.
I do not understand the world,
I do not understand my own songs.

To drink ecstasy to the brim...
A carefree voice like a cricket,
this is the way I sing,
just the echo still ringing in the mountains.

The beginning of rapture,
of religion and sonnets;
rapture gives birth to our
apostles and poets.

I do not know how to write poems,
I scoff at the rules and standards.
For me it is God Himself
who formulates my poetics.

Thursday, March 24, 1932

AMEN
Амінь

Закінчений концерт,
лиш відгомін – омана.
Кінець усього – смерть,
таємна та незнана.

І радісне й сумне
минає, мов примара.
Вже Бог кладе мене,
мов скрипку, до футляра.

Закінчений вже спів,
уже струна не грає.
Несказане цих слів
хай серце доспіває.

Щоб серце доспівало,
його ти перемінь.
До щастя треба мало:
гармонії.
Амінь.

24 березня 1932

AMEN

The concert is over,
just the echo is deceptive.
The end of everything is death,
mysterious and unknown.

Both the joyous and sad
pass like a specter.
God is already placing me
in a case like a violin.

The singing is over,
the string is no longer playing.
Let the heart finish singing
what is left unsaid of these words.

You must change your heart
For it to finish singing
You need very little to reach happiness:
Just some harmony.
Amen.

March 24, 1932

VINEA DIVINA
Господній виноградник

О життя все має тисячі принад,
навіть і тоді, коли сумне й тверде,
та зате
в кожній радості ховає безліч зрад.

О життя, різноманітне в однині,
о життя, тисячобарвне в сірині,
та зате в найбільшім щасті є на дні
лиш полин.

О поезіє щоденних наших справ,
о романтико звичайних людських прав,
та зате нудьги і гіркоти набрав
келих вин.

О життя все має тисячі принад,
навіть і тоді, як сіре і сумне;
лиш одне:
в Божій винниці збирати виноград.

П'ятниця, 25 березня 1932

VINEA DIVINA
The Lord's Vineyard

O, life has thousands of enticements,
even when it's sad and hard,
though
infinite betrayals hide in each joy.

O life, so varied in its singularity,
O life, thousand-colored in gray,
though lying at the base of most happiness
there is just bitter wormwood.

O, poetry of our everyday affairs,
O, romanticism of our ordinary human rights,
yet a goblet of wine has gathered up
weariness and bitterness.

O, life has thousands of enticements,
but even when it is sad and hard,
there is only one:
to pick the grapes in the Lord's vineyard.

Friday, March 25, 1932

DEUS MAGNIFICUS
Великий Господь

На найвищій недеї гір – є Він,
на найглибшім моря дні – є Він,
на небі, гамазеї гір – є Він,
в кожній ночі, в кожнім дні – є Він.

Його чути в шумі вітру та морських бурхливих пін,
всюди, всюди є – Великий та Єдиний;
та найбільший Він серед убогих стін
і в молитві дитини.

Коли кличеш поночі – Він є,
Коли кличеш помочі – Він є,
коли шукаєш – Він є,
Його вже маєш, бо в тобі – є.

Він – кожній речі мелодію дає,
Він – гармонія, Він – акорд музичний,
Він – камертон, що строїть серце твоє,
Він – Звук Доконаний, Величний.

П'ятниця, 25 березня 1932

DEUS MAGNIFICUS
God Magnificent

On the highest crests of mountains – is He,
on the deepest bottom of the sea – is He,
in the sky, in the chambers of mountains – is He,
in every night, in every day – is He.

You hear Him in the rustle of wind and the gurgling foam of the sea,
everywhere, He is everywhere – Great and Indivisible.
Yet He is greatest inside the most desolate walls
and in a child's prayer.

When you call in the night – He is there,
when you call for help – He is there,
when you search – He is there,
you already have Him for He is within.

He gives melody to every thing.
He is harmony, He is a musical chord,
He is the tuning fork tuning your heart,
He is Perfect, Majestic Sound.

Friday, March 25, 1932

TE DEUM LAUDAMUS, I
Хвалимо Тебе, Господи, I

Земля – арфа мільйоннострунна, арфа злотострунна,
земля – шарфа мільйоннорунна, шарфа зеленострунна,
земля – скрипка дрібнотонна, скрипка срібнодзвонна,
земля – буря невгомонна, буря всебурунна.

Кожний день – вічна молитва до Тебе,
кожна ніч – вічний до Тебе псалом,
кожний день – туга людини за небом,
кожна ніч – боротьба добра зі злом.

Небо – над землею синій дах,
небо – вічний знак питання,
небо – синє, як невинність у очах,
небо – туги ціль остання.

Земля – золотострунна арфа Твоєї слави,
день і ніч – молитва туги і бажання,
небо – людська ціль остання,
все разом – велика гармонія Тебе славить.

25 березня 1932

TE DEUM LAUDAMUS, I
We Praise Thee, O Lord, I

The earth is a million-stringed, golden-stringed harp,
the earth is a million-fleeced, green-fleeced sash,
the earth is a tiny-toned, silver-pealing violin,
the earth is an unstoppable, all-billowing storm.

Each day is an eternal prayer to You,
each night an eternal psalm to You,
each day is human yearning for the sky,
each night a battle of good and evil.

The sky is a blue roof above the earth,
the sky is an eternal question mark,
the sky is blue like the naïvetè in eyes,
the sky is the ultimate aim of yearning.

The earth is a golden-stringed harp of Your glory,
day and night – a prayer of longing and hope,
the sky is the ultimate human goal,
all together – the grand harmony glorifies You.

March 25, 1932

ADVOCATUS DIABOLI
Оборонець диявола

Як стану перед вогняним Твоїм лицем,
спокійний, без покори,
на переляканий свого життя кінцем,
до каяття не скорий,

питатимеш мене про всі мої діла,
скажу, немов тепер це:
"Моя душа поплямлена життям і зла,
але поглянь на серце".

Тоді Ти покладеш на терези ваги
мою всю гордість, всю любов,
глядітиму без ляку, хоч не був плохий,
бо серце переважить знов.

Одначе передчасна радість є моя,
і нетривала, і оманська,
бо раптом розум зашепоче, мов змія:
"Твоя любов була поганська".

П'ятниця, 25 березня 1932

ADVOCATUS DIABOLI
The Devil's Advocate

When I stand before Your fiery face
peaceful, unyielding,
not fearful for the end of my life,
not quick to repentance,

you'll query me about all my actions,
I'll say something like this:
"My soul has been stained by life and evil,
but look into my heart."

Then you'll place all my pride,
all my love, on the scales,
I'll look without fear, though I wasn't timid,
for my heart will prevail again.

But premature joy is mine,
not very long lasting and illusory,
for suddenly reason will whisper like a snake:
"Your love was vile."

Friday, March 25, 1933

RESURECTIO
Воскресення

Дзвони грають зарання, бо зоря сходить рання,
дзвони грають, вітають, бо зоря є ясна,
дзвони грають зарання, від самого світання,
дзвони грають, вітають, воскресає весна.

Дзвони б'ють без угаву, б'ють на радість, на славу,
дзвони б'ють в п'янім герці, хоч замовкли, б'ють знов,
дзвони б'ють без угаву, будять тишу імлаву,
дзвони б'ють, бо у серці воскресає любов.

Дзвони б'ють невгамовно, кличуть чудо містерії,
дзвони б'ють срібнотонно, струмінь радісних слів,
дзвони б'ють самодзвонно, бо це духа й матерії,
дзвони б'ють, гармонійний воскресає двоспів.

Дзвони грають шовково, осяйно́, барокково,
дзвони грають, вся земля на привіт поспіша,
дзвони грають шовково, будять Сонячне Слово,
дзвони грають, бо моя воскресає душа.

П'ятниця, 25 березня 1933

RESURECTIO
The Resurrection

Bells peal in early morning for the morning sun rises
bells peal, they welcome, for the sun is clear,
bells peal in early morning, from the very dawn,
bells peal, they welcome, spring is rising...

Bells peal without pause, for joy, for glory,
bells peal in a drunken joust, though now grown silent, they peal again,
bells peal without pause, they awaken dark silence,
bells peal, for love is rising in the heart.

Bells peal inconsolably, they summon the miracle of mystery,
bells peal in silver tones, a stream of joyful words,
bells peal selfpealingly, for this is of the spirit and matter,
bells peal, a harmonic duet is rising.

Bells peal silkily, brilliantly, baroquely,
bells peal, the entire earth rushes to give greeting,
bells peal silkily, they awaken the Sun's Word,
bells peal, for my soul is rising.

Friday, March 25, 1933

MOMENTUM CUM DEO
Хвилина з Богом

Як важко, як важко, як важко
знайти хоч єдину хвилину,
щоб можна забути щоденність,
щоб дух у верхів'я полинув.

Бо вабить, бо манить, бо надить,
бо вічно займає в полон
життя, повне чару, принади,
блищить із зрадливих заслон.

Життя різнобарвне, шалене,
все різне, все інше, нове,
приходить дряпіжно до мене,
захоплює, дурить і рве.

Як важко, як важко, як важко
забути щоденність нам,
єдину коротку хвилину
гуторити з Богом… сам на сам.

П'ятниця, 25 березня 1933

MOMENTUM CUM DEO
A Moment with God

How hard, how hard, how hard it is
to find just a single moment
so you can forget everyday life,
so your spirit can fly to the treetops.

For it allures, it entices, it charms,
for life eternally takes prisoners,
a life filled with allure and charm
glitters from false curtains.

Many-colored, frenzied life,
all various, different, and new,
it comes to me rapaciously,
it enraptures me, deludes me, and tears.

How hard, how hard, how hard it is
for us to forget everyday life,
a single brief moment
to converse with God – one on one.

Friday, March 25, 1933

LITANIA
Молитва

Боже, чи Ти знаєш, як нам віри треба –
більше, як насущного, черствого хліба,
чи Ти знаєш нашу тугу ввиш, до неба,
як тяжить щоденщини колиба.

Як треба усміху Твойого,
як радости серцям,
як оборони від усього злого,
як сонячної віри треба нам.

Як блакитної квітки надії,
як великої правди-сонця уночі,
як золотої рівноваги дійсности і мрії,
як гармонії душі.

Боже, нам Об'явлення треба знову,
нас січуть осінні сумніву дощі.

Хай почуємо ми Полум'яну Мову
в горючім кущі.

Субота, 26 березня 1932

LITANIA
A Prayer

Lord, do You know how much we need faith –
More than our stale daily bread,
do You know our sadness all the way up in heaven,
how the hovel of daily life burdens us?

How we need Your smile,
joy for our hearts,
deliverance from all evil,
how we need sunny faith.

The azure flower of hope,
the great truth-sun at night,
the golden equilibrium of reality and dreams,
the harmony of the soul.

Lord, we need Revelations again,
the autumn rains of doubt lash us.

Let us hear the Tongues of Flame
once again in a burning bush.

Saturday, March 26, 1932

МОЛИТВА

Молитва людська є, неначе дим,
кружляє над селом, мов білий лебідь,
аж стовбуром кудрявим, золотим
розвіється по кришталевім небі.

Молитва людська – це ґотицька вежа,
що виструнена на́всторч у блакить,
що захват майстра й біль її мережив –
над гамором юрби німа мовчить.

Молитва людська є, немов тополя,
на небо дивиться над ланом жит,
струнка, тонка, самітна серед поля
хитається від вітру та дрижить.

Молитва людська є, немов орел,
над хмари вилетить з землі порога,
аж задрижить, неначе перепел:
побачить вогняне обличчя Бога.

Субота, 26 березня 1933

A PRAYER

A mortal's prayer is like smoke,
it circles above a village like a white swan,
it blows along the crystal sky
like a curly-haired golden stem.

A mortal's prayer is a Gothic tower
that rises up straight into the azure,
that the rapture of the maestro and pain have embroidered –
the mute prayer is silent above the bustle of the throng.

A mortal's prayer is like a poplar tree,
it looks at the sky above a field of rye,
slim, thin, alone amid the field,
it sways from the wind and quivers.

A mortal's prayer is like an eagle,
above the clouds it flies out from the earth's threshold,
and begins to quiver like a quail:
it catches sight of the fiery face of God.

Saturday, March 26, 1933

БУДЕНЬ

В годині п'ятій рано
зірватись жваво з ліжка.
Так радісно, весняно!
Левада, ліс, доріжка.

Година сьома рано,
вертатись час додому.
Хліб житній на сніданок,
найліпший лік на втому.

День, сонце в повній силі
та неба синя таця.
Поволі плинуть хвилі;
звичайна, сіра праця.

Дня мовкнуть дифірамби,
ніч гасить сонця рожу.
Тепер на хвалу Божу
складати прості ямби.

Субота, 26 березня 1932

A WEEKDAY

At five o'clock in the morning
to tear yourself so spiritedly from bed.
It's so joyful, spring-like!
a meadow, a forest, a trail.

It is seven in the morning,
time to go home.
Rye bread for breakfast,
the best cure for weary bones.

The day, the sun at full strength
and the blue platter of the sky.
Waves float slowly;
the usual, gray work.

The dithrambs of the day grow silent,
The night snuffs out the rose of the sun.
Now I will compose my simple iambs
to give glory to God.

Saturday, March 26, 1932

СВЯТА ПРОСТОТА

Великий світ, широкий,
довкола круглий обрій.
О, як це дуже добре
чотири мати роки!

Світ грає мерехтливо,
безкраїй, дужий світ.
О, без кінця щасливо
лиш двадцять мати літ.

Велика простота –
найвища досконалість.
Наївність є свята,
довершенням є малість.

Щаслива ця людина,
ясна її дорога:
наївно, мов дитина,
молиться до Бога!

Субота, 26 березня 1932

SACRED SIMPLICITY

The world is great and wide,
a circular horizon all around.
O, how it is so wonderful
Just to be four years old!

The world plays glimmering,
a boundless, robust world.
O, how infinitely happy it is
Just to be twenty years old.

Grand simplicity is
the highest perfection.
Naïvetè is sacred,
Smallness is the crowning.

This kind of a person is happy.
His road is clear:
like a child
In naïvetè he prays to God!

Saturday, March 26, 1932

НАЇВНІСТЬ

Що це кого турбує,
що я складаю вірші?
Чи добрі є, чи гірші,
це байдуже Йому є.

Що це кого цікавить,
що я складаю ямби?
Одне сказав я вам би:
для Божої все слави.

Малі до щастя дверці:
захоплення та неба,
гармонії у серці –
нічого більш не треба.

Чи добрі дні, чи гірші,
думки спокійні, рівні.
На хвалу Божу вірші
пишу собі наївні.

Субота, 26 березня 1932

NAÏVETÈ

Whom does it trouble
that I write poems?
Whether they're good or bad,
It is all the same to Him.

Who is interested
that I write verse?
I would say just one thing to you:
all is for the glory of God.

The door to happiness is small:
rapture and the heavens,
harmony in your heart –
you do not need anything more.

Whether the days are good or bad,
The thoughts are peaceful, noble.
I write my naïve poems
for the glory of God.

Saturday, March 26, 1932

ARS POETICA, II, 4
Мистецтво поезії, II, 4

Захоплений дітвак,
захоплений красою,
один із тих бурлак,
які живуть росою.

Захоплений до краю,
мов барва в рожі згусла.
Нічого більш не маю,
лишень кедрові гусла.

Для Нього хочу грати,
рукою в гусла бити.
Сто струн, мов срібні ґрати,
що ними кедр обвитий.

Час задзвенить у тру́ну,
пригорне Бог мене
і вислужену стру́ну
косою перетне.

Субота, 26 березня 1932

ARS POETICA, II, 4
The Art of Poetry, II, 4

A captivated full-grown child,
captivated by beauty,
one of those vagrants
who nourishes himself with the dew.

Captivated to the brim,
like the color condensed in a rose.
I have nothing more,
just a cedar dulcimer.

I want to play for Him,
to strum the dulcimer with my hand.
A hundred strings, like silver grating,
with which the cedar is strung.

Time to begin to ring the goblet,
God will embrace me
and will cut the string that was used
with a scythe.

Saturday, March 26, 1932

VENI CREATOR!
Творче, прийди!

Творче сотні місяців, мільйона зір,
Майстре осяйної музики етеру,
променями сонця сходить Твій спокійний зір
в найчорнішу душу й в найчорнішу з всіх печеру.

Пане тиші й реву бур, Настройнику дня й ночі,
Сонячної Правди не пізнаємо ніколи вже?
Ми підносимо на небо неспокійні очі,
та воно мовчить і заздро таємниці стереже.

Пане барв і звуків, запаху квіток і шуму хвиль,
в кожній речі Ти Калаґатія, Ти Добро й Краса,
для усього Ти мета, найбільший, недосяжний шпиль,
о прийди, Всесильний Творче, злинь до нас, немов роса.

Ти акорд космічної гармонії довкола,
я – енгармонійний – серед хвиль боротись мушу;
та коли б моя душа униз упала квола,
дисонанс заглуш і громом вбий безсилу душу.

Неділя, 27 березня 1932

VENI CREATOR!
Come, Creator!

Creator of thousands of moons, millions of stars,
Maestro of the radiant music of the ether,
Your peaceful gaze rises in rays of sun
Into the blackest soul and into the blackest of all caves.

Lord of silence and the roar of storms, the Tuner of day and night,
will we no longer be able to recognize the Sunny Truth?
We raise our troubled eyes to the sky,
But it keeps silent and guards its secrets enviously.

Master of colors and sounds, the fragrance of flowers and the noise of waves,
in every thing You are *Kalokagathia*,[1] You are Goodness and Beauty,
You are the purpose for everything, the greatest, unreachable spire,
O come, Almighty Creator, descend to us like the dew.

You are the chord of cosmic harmony all around,
I am enharmonic – forced to struggle among the waves:
and when my weak soul should fall downward,
muffle the dissonance and smite a helpless soul with thunder.

Sunday, March 27, 1932

[1] From the Greek meaning beauty and goodness. It is the ideal striven for by the Greeks, the harmony between body and spirit. I am grateful to Yuri Andrukhovych for enlightening me regarding this.

CONFITEOR
Визнаю

Я боровся із Богом завзято,
не хотів похилити струнког чола.
О життя мого щедра розтрато!
Пишна гордість мене за собою вела.

Пишна гордість, зухвала та сміла,
полонила мене, обійняла в кліщі.
Я співав боготворення тіла
та благав Його: визволь мене від душі.

Лиш на власнім безумстві опертий,
я бажав увесь шлях перейти тільки сам.
Без хитання в наближенні смерти
навіть небо відштовхував, п'яний життям.

А сьогодні я спілий, мов літом,
покінчив молодечі штукарства та герці,
погодився із Богом та світом
і знайшов досконалу гармонію в серці.

Неділя, 27 березня 1932

CONFITEOR
I confess

I have fought with God intently and did not
want to bow my prideful brow...
O abundant squandering of my life!
Haughty pride has led me behind it.

Haughty pride, nimble and bold,
has kept me captive, clasped me in its claws.
I sang of God's creation of the body
and appeal to Him: liberate me from my soul...

Propping myself against my own madness,
I hoped to cross the entire path alone.
Without wavering in the approach of death
You've even pushed away the sky, drunken with life.

But today I am ripe as in the summer,
I am done with my youthful pranks and jousting,
I have made my peace with God and the world,
and have found perfect harmony in my heart.

Sunday, March 27, 1932

MATER DOLOROSA
Страдальна Мати

В темну, чорну ніч
віяли вітри.
Срібних зір не ліч;
мерехтять лиш три.

Три самітні зорі,
наче сльози три,
наче перли в морі,
віяли вітри.

Чорна плахта ночі
навкруги шатром.
Чи що бачать очі?
Мати йде шляхом.

Темряви година,
зорі жовтим зерном.
Йде із серцем Сина,
що пробите терном.

Неділя, 27 березня 1932

MATER DOLOROSA
The Sorrowful Mother

The wind was blowing into the dark,
black night.
Do not count the silver stars;
just three of them are glimmering.

Three lonely stars,
like three tears,
like pearls in the sea,
the wind was blowing.

The black shawl of night
All around like a tent.
But what do your eyes see?
A mother walking along a path.

The hour of darkness,
stars are like yellow grain.
She's walking with her Son's heart
that is pierced by thorns.

Sunday, March 27, 1932

LIBER PEREGRINORUM, 3
Книга прочан, 3
(Єрусалим)

Дорога жовта під ногами,
блакитне небо понад нами.
Іду незнаними шляхами.
Людина – вічний пілігрим.

Тужу за сміхом і весною,
співають птахи понад мною,
дзвінкі пісні пливуть ясою
перед паломником німим.

На плечах свій несу тягар,
у синій скрині Божий дар,
хоч палить спеки лютий жар,
хоч батогом бичує злим.

І так мандрую без упину,
мов чотки, пхаю кожну днину,
і аж тоді я відпочину,
коли дійду в Єрусалим.

Неділя, 27 березня 1932

LIBER PEREGRINORUM, 3
Book of Pilgrims, 3
(Jerusalem)

The yellow road beneath my feet,
the blue sky above us.
I walk along unknown paths.
Man is an eternal pilgrim...

I miss laughter and spring,
the birds are singing above me,
ringing songs soar in a din
before this mute pilgrim.

I carry a burden on my shoulders,
the gift of God in a blue treasure chest,
though the fierce heat of the swelter burns,
though it whips with a vicious lash..

And so I wander without stopping,
I push along every day like rosary beads,
and I will rest only when
I reach Jerusalem.

Sunday, March 27, 1932

AVE MARIA
Радуйся, Маріє!

Зарання сонячного дня – я шепочу Твоє дзвінке ім'я
прилинь, мов спів, мов ранній легіт, мов жемчужна мрія,
прилинь із першим розцвітом дрібних пелюсток рож,
вгамуй енгармонійних струн на арфі серця дрож.
Ave Maria.

Моя душа – це битий шлях на невідомих дійсности полях,
життєвий вітер пороху на нього вже навіяв.
Прилинь, Пречиста, понад бідним серцем тихо стань,
долонею вгамуй енгармонійність цих дрижань.
Ave Maria.

Твоя поява – райський сон, коли ідеш крізь гай шумних сосон,
ясна, майлива, ніжна, мерехтлива, мов лелія.
Прилинь і принеси цілющий лік в борні важкій,
енгармонійний скрегіт арфи серця заспокій.
Ave Maria.

Зарання й ввечері щодня в задумі шепочу Твоє ім'я
Іменя – пісня сонячна, гармонія, надія.
Прилинь, Всенепорочна, й віджени від мене зло,
ясну долоню поклади на молоде чоло.
Ave Maria.

Неділя, 27 березня 1932

AVE MARIA
Rejoice, Maria!

I whisper Your resounding name in the morning on a sunny day,
fly to me like song, like an early gentle breeze, like a pearl dream,
fly to me with the first blossoming of the tiny petals of a rose,
tame the quivering of the enharmonic strings of the harp of the heart.
Ave Maria.

My soul is a trodden path on the unknown fields of reality.
the wind of life has already blown dust onto it.
Fly to me, Immaculate Virgin, quietly stand above a poor heart,
With your hand halt the enharmony of this trembling.
Ave Maria.

Your appearance is a dream of paradise, when you walk through
a rustling pine grove,
clear, May-like, tender, glittering, like a lily.
Soar and bring a healing cure in a hard struggle,
calm the enharmonic gnashing of the harp of the heart.
Ave Maria.

Every day in the morning and evening I pensively whisper Your name.
The name is the song of the sun, harmony, hope.
Fly to me, Most-Immaculate Virgin, and drive away evil from me,
place your palm onto a young brow.
Ave Maria.

Sunday, March 27, 1932

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Сьогодні є Зелені Свята,
зелена вже трава.
Моя душа була розп'ята,
сьогодні знов жива.

Усі до церкви поспішіть!
Вій, теплий вітре, повівай!
На дверях власної душі
я вішаю зелений май.

Усюди щастя, радість, сміхи,
мов юність вічно є ще.
Здається, що сам Бог з утіхи
собі в долоні плеще.

Все казкою стає прожогом,
не видно світового бруду.
В долоні плескати із Богом
і я собі теж буду.

Понеділок, 28 березня 1932

THE GREEN HOLY DAY[1]

Today is the Green Holy Day,
the grass has already turned green.
My soul has been crucified,
today it's alive again.

Everyone rush off to church!
Blow, warm wind, flutter!
I hang green May
on the door of my own soul.

Happiness everywhere, joy, laughter,
like youth it's still eternal.
It seems God Himself is clapping his hands
from satisfaction.

Everything moves headlong like a fairytale,
you don't see the world's grime.
I'm also going to clap my hands
along with God.

Monday, March 28, 1932

[1] The "Green Holidays" occur during the seventh Sunday after Easter in the Eastern Church and lasts two days. They coincide with the celebration of the Descent of the Holy Spirit to the apostles on the fiftieth day after the Resurrection of Christ – known as Pentecost in the West. The Spirit appeared to the apostles in the form of fiery tongues to inspire them with the task of spreading the Gospels to the people. In the Ukrainian tradition, churches and the doorways of homes are adorned with branches of leafy trees. Graves of the departed are also adorned with green things to symbolize resurrection. It is also traditional in Ukraine for the house to undergo a major spring cleaning to prepare for the holiday. The holiday's link to nature has its source in ancient pagan rites and a belief in the sacredness of trees and their ability to keep away evil spirits.

DE MORTE, III
Про смерть, III
Реквієм

Вже долоня янгола торкнулась гордого чола,
ти спочив, мій друже, у могилі.
Вже для тебе не існує суперечности добра і зла,
не існують речі злі та милі.

Вічності ти передав, що вічне, а землі, що зе́мне,
і з життям рахунки покінчив.
Божий посланець докладно почислив, що ясне й темне
у душі було й ти вже щаслив.

Біла тінь твоя вже знає з всіх найбільшу таємницю,
бенкетує серед вічних бесід.
Серце відійшло в чорнозем, може, виросло в пшеницю,
а тепер твоїм є тілом всесвіт.

Станув час – це Бог спинив твої грядучі дні.
Я піду небавом за тобою,
та тепер шукаю ще гармонії життя й борні –
ти ж знайшов гармонію спокою.

Вівторок, 29 березня 1932

DE MORTE, III
On Death, III
Requiem

Already the hand of an angel has touched your proud brow,
you're sleeping, my friend, in your grave.
For you the contradictions of good and evil already no longer exist,
things evil and things beloved no longer exist.

You have given to eternity what is eternal, and to the earth what is earthly,
and have settled accounts with life.
The Lord's emissary has listed in detail what was bright and dark
in the soul, and you already are happy.

Your white shadow already knows the greatest mystery of all,
it is feasting among eternal conversations.
The heart has gone into the black earth, perhaps, grown into wheat,
and now the universe is your body.

Time has halted – this is God, who has ended your future days.
I'll go right behind you without delay,
And still seek the harmony of life and struggle now –
you already have found the harmony of peace.

Tuesday, March 29, 1932

ARS POETICA, II, 2
Мистецтво поезії, II, 2

Співати про хату
малу, небагату,
де добре є брату,
де радісно жить.

Співати про весну,
шалену, чудесну,
зелену, небесну,
про сонячну мить.

Співати про горе,
як радість поборе
його, хоч мов море;
про сміх перемог.

Та ще про хвилину,
найвищу, єдину,
коли це людину
відвідує Бог.

Вівторок, 29 березня 1932

ARS POETICA, II, 2
The Art of Poetry, II, 2

To sing of a house
little and poor,
where it's nice for your brother,
where it's joyful to live.

To sing of spring,
wild and wondrous,
heavenly, green,
about a sunny moment.

To sing of sorrow,
as joy overcomes
it, though like a sea;
of the seas of victories.

And also of a moment,
the very highest, the only one,
when God visits
someone.

Tuesday, March 29, 1932

ARS POETICA, II, 3
Мистецтво поезії, II, 3

Для мене день,
що без пісень,
це чорна ніч
для юних віч.

Для мене день,
що без пісень,
є наче гріб,
що смерть застіб.

Для мене день,
що без пісень,
є мов туман
блідих оман.

Глядіти ввиш –
це знати лиш:
таж в Бога день –
букет з пісень.

Вівторок, 29 березня 1932

ARS POETICA, II, 3
The Art of Poetry, II, 3

For me a day
without songs
is black night
for young eyes.

For me a day
without songs
is like a coffin
that death has clasped.

For me a day
without songs
is like the fog
of pale deceptions.

Look up –
this is just to know:
that God has a day –
a bouquet made of songs.

Tuesday March 29, 1932

TRIANGULUM
Трикутник
(Віра, надія, любов)

Бажаєш, щó незнане,
щó невідоме
з тугою серця дрижить.

Блакитний цвіт зів'яне,
углиб потоне,
більше не хочеш вже жить.

Забитий стрілою смуток
та біль глибокий,
вір і надійся знов.

Бо щастя – це трикутник,
а в нім три боки:
віра, надія, любов.

Вівторок, 29 березня 1932

TRIANGULUM
A Triangle
(Faith, Hope, Love)

You desire what is unknown
what is strange
the heart trembles with longing.

The azure flower will fade,
it will drown in the depth,
you don't even want to live anymore.

Kill sorrow and profound pain
with an arrow,
have faith and hope again.

For happiness is a triangle,
and it has three sides:
faith, hope, and love.

Tuesday, March 29, 1932

РУБАЧ, Ч. 2

О чорний пугачу, не кряч,
що всюди лиш журба є,
бо є ще радісний рубач,
що дрова з піснею рубає.

Ще є веселий дроворуб,
веде з життям невпинно рукопашний бій,
завжди веселий, наче дуб.
Поете чорних рук, потіхи зерно сій!

Бо прийде, прийде нагороди день
терплячим, милосердним і хоробрим.
Не знатимеш уже сумних пісень.
Найбільше щастя – бути добрим.

Понести радість і любов
до бідних, до похилених, нуждарських хат
і стільки нарубати дров,
щоб більше не було нетоплених кімнат.

Вівторок, 29 березня 1932

THE WOODCUTTER, Part 2

O black screech owl, don't howl
about there being only sorrow everywhere,
for there is a joyful woodcutter
chopping his wood with a song.

There is also a cheerful firewood splitter,
incessantly battling with life,
he is always cheerful like the oak.
Poet of black hands, sow the seed of joy!

For the day of reward will come, it will come
to the patient, the merciful and the brave.
You no longer will know sad songs.
The greatest happiness is to be good.

To carry joy and love
to poor, to humble, to wretched homes
and to chop so much wood
no homes would be left unheated.

Tuesday, March 29, 1932

ЧЕТВЕРТИЙ КУТ
(Віра, надія, любов, 2)

О, вічно тужать людські душі,
час принесе поразку.
Хай нам шепоче янгол в уші
нову шовкову казку.

Прилине срібний янгол уночі,
примара невидима,
аж батьківщину осяйну сплячи
побачиш над очима.

Пізнати знов єдине й ва́жне,
почути знов забуте,
та осягнути недосяжне,
здобути нездобуте.

Де від землі до вічности є скрут,
скажи мені, мій доме!
В трикутнику знайти четвертий кут –
Велике Невідоме.

Вівторок, 29 березня 1932

THE FOURTH ANGLE
(Faith, Hope, Love, 2)

O, human souls eternally yearn,
time will bring defeat.
Let an angel whisper a new silken fairytale
into our ears.

A silver angel, an unseen specter,
will descend in the night,
above your eyes you'll even see
your shining homeland.

To recognize again the single, most important thing,
to hear the forgotten once again,
and to reach the unreachable,
to attain the unattainable.

Where is the turn to eternity from earth,
tell me, my home!
To find the fourth angle in a triangle is
The Great Unknown.

Tuesday, March 29, 1932

CREDO
Вірую
(Віра, надія, любов, 3)

Струн чимало
задрижало
на серця дні.
Вірю у віднову духа в купелі надії весняній.

Грають ліри,
зерно віри
в серці лущ.
Вірю у віднову духа крізь горючий кущ.

Струн багато
перетято,
о серце, ний,
Вірю, що надійде день нового об'явлення вогняний.

Струн чимало
задрижало,
заграли всі.
Вірю у велику несподіванку душі.

Вівторок, 29 березня 1932

CREDO
The Creed
(Faith, Hope, Love, 3)

Many strings
began to strum
at the bottom of my heart.
I believe in the renewal of the spirit in the spring bath of hope.

Lyres play,
Husk the seed of faith
in the heart.
I believe in the renewal of the spirit through the burning bush.

Many strings
are cut,
o heart, lament.
I believe that a fiery day of new revelation will come.

Many strings
began to strum
all of them began to play.
I believe in the great surprise of the soul.

Tuesday, March 29, 1932

SPES
Надія
(Віра, надія, любов, 4)

Коли довкола ніч є чорна,
життя важке, неначе жорна,
а серце з болю мліє,
приходиш ти,
надіє.

Приносиш ясний усміх долі,
хвороба гоїться поволі,
обнова в серці спіє.
О нам світи,
надіє.

Коли розпечені в нас чола,
душа отруєна та квола,
твій свіжий холод віє.
До нас лети,
надіє.

Іде на манівці дорога,
не бачиш сонця з-за порога,
зневіра в серці тліє,
приходиш ти,
надіє,
дочко Бога!

Вівторок, 29 березня 1932

SPES
Hope
(Faith, Hope, Love, 4)

When all around night is black,
life is hard, like a grinder,
but the heart feels faint from the pain,
you come,
    hope.

You bring bright laughter to fate,
the illness is slowly cured,
renewal ripens in the heart.
O, hope,
give light to us.

When our brows are burning up,
our soul is poisoned and weak,
your fresh cold blows,
Soar to us,
    hope.

The road meanders, you don't see the sun
from behind the doorstep,
despair smolders in the heart,
you come,
    hope,
the daughter of God!

Tuesday, March 29, 1932

AGNUS DEI
Божий Агнець

Ти не гордий орел сизокрилий,
що заслонює крилами сонце, мов хмара в очах,
ти не хижий звір, лев повен сили,
що довкола кубла лютим ревом викликує жах.
Я знаю друге Твоє ім'я:
Боже Ягня.

Ти не гнів, Ти не грім, Ти не кара,
тільки спів, тільки дім доброти та пробачення звук.
Ти не меч, не вогонь, не примара,
дай мені в серця дні відчитати письмо Твоїх рук.
Я кличу до Тебе щодня:
Боже Ягня.

Ти не ніч, Ти не темінь для нас.
Ти для віч вічне світло, по темряві рання просвіта.
Ти не скрегіт і не дисонанс,
Ти акорд дзвінкодзвонний, єдина гармонія світа,
Ти пісня сонця і ясного дня:
Боже Ягня.

Ти не біль, ти не міль, що гризе.
Ти любов, ти нам знов до душі радість ллєш, добрий Боже.
Ти потіха, ти лік на все зле.
А як витримати людське серце у злиднях не може,
В темноті кличе одне ім'я:
Боже Ягня.

Понеділок, 11 квітня 1932

AGNUS DEI
Lamb of God

You are not a proud gray-winged eagle
that blocks the sun in your eyes with its wings like a cloud,
You are not a beast of prey, a lion full of strength,
that evokes terror with its fierce roar all around its den.
I know Your other name:
Lamb of God.

You are not wrath, You are not thunder, You are not punishment,
but just a hymn, just a house of goodness and the sound of forgiveness.
You are not a sword, or fire, or a specter,
allow me to read the word of Your hands in the bottom of my heart:
I call to You every day:
Lamb of God.

You are not night for us, You are not darkness.
You are the light for eternity, the early morning shine in the gloom.
You are not gnashing or dissonance,
You are a bell-pealing chord, the single harmony of the world,
You are the song of the sun and the bright day:
Lamb of God.

You are not pain, You are not gnawing moths.
You are love, again you pour joy in our hearts, good Lord.
You are comfort, You are the cure for all evil.
And if the human heart can not endure in poverty,
It calls a single name in the darkness:
Lamb of God.

Monday, April 11, 1932

MATER GLORIOSA
Прославлена мати

Грайте, арфи, грайте, ліри, грайте, лютні, грайте, гусла,
радість лийте, журбу змийте, горе вкрийте весняним плащем.
Хай розкішно плещуть срібнохвилі, дрібнопилі русла,
з неба рожі запашні й блискучі перли Божі золотим дощем.

Грайте, арфи, грайте, ліри, грайте, гусла, грайте, лютні,
бийте дзвони, лийте тони сонячні й могутні,
бо виходить Божа Мати з неба синьої палати,
вбрана в семибарвної веселки злототкані шати.

Грайте, арфи, грайте, ліри, грайте, лютні срібний спів,
радуйся, о радуйся, о радуйся, Маріє!
О яких мені знайти палких і милозвучних слів,
щоб це висловити й виспівати, що в нас серце мріє?

Грайте, арфи, грайте, гусла, грайте, лютні, грайте, ліри.
О яким величним, небосяжним, божественним тоном
висловлю мойого серця радість я – самотній, сірий?
О розкрий мої приземні очі ласки й доброти хітоном!

30, 31 травня 1932

MATER GLORIOSA
Glorious Mother

Play, harps, play, lyres, play lutes, play zitherns,
pour out joy, wash away cares, shroud grief with the mantle of spring.
Let the silver-waved, tiny-grained river beds abundantly splash,
fragrant roses and lustrous pearls of the Lord in golden rain from the heavens.

Play, harps, play, lyres, play zitherns, play lutes,
ring bells, pour out sunny and mighty tones,
for the Mother of God is coming out of her blue palace in the sky,
she is dressed in the golden-threaded garments of a seven-colored rainbow.

Play, harps, play, lyres, play, lutes, silvery song,
rejoice, o rejoice, o rejoice, Mary!
O, how can I find the spirited and sweet-sounding words
to express this and sing out what appears in our heart?

Play, harps, play, zitherns, play, lutes, play, lyres.
O, with what grand, heaven-reaching, divine tone
will I – alone and gray – be able to express the joy of my heart?
O, open up my earth-bound eyes with the chiton of grace and goodness!

May 30-31, 1932

ASCENSIO
Вознесення

Замкнулись неба двері,
замкнулись неба срібні брами,
ти відійшов в етері,
німа журба лишилась з нами.

О, ти зневіри терне,
що раниш нашу душу голу!
Коли, коли нам верне
з галузкою надії Голуб?

Читаємо письмо,
слова розсипані на труш,
вознесення ждемо
приземних, бідних наших душ.

Мов море в час прибою
із берегів тікає круга,
щоденно за Тобою
летить до неба людська туга.

ASCENSIO
The Ascension

Closed are the doors of heaven,
closed are the silver gates.
You have emerged into the ether,
Mute sorrow has remained with us.

O you, thorn of despair
that wounds our bare soul!
When, when will the Dove return
hope with a twig to us?

We have read the writ,
words are scattered in rubble,
we wait for the ascension
of our impoverished, earthly souls.

The way the sea during a heavy surf
runs from the ring of the shores,
every day human yearning for You
soars toward the sky.

APAGE SATANAS!
Геть, сатано!

Перебираю ночі й дні, мов чотки, поодинці,
шепоче тихо щось до вух, мов шум листків камеї.
Це янгол вигнаний на кришталевій катеринці
солодку пісню грає під вікном душі моєї.

"Ходи, ходи!" – кричить зелена і ярка папуга. –
"Ходи, ходи – тут розкіш жде, шалена та гаряча".
Сова гугнява відзивається глумливо з луга.
Холодні іскри. Очі вже нічого більш не бачать.

А шепіт лине далі, повен туги, болю, ляку:
"Я, як і ти, самотній, нещасливий". Крячуть круки.
"Прийми, прийми в свій дім мандрівця й вічного бурлаку,
прийми, прийми поета бунту, розкоші й розпуки.

Я нарисую таємниці знак на твоїх две́рцях,
хай буде дружній договір між мною і тобою".
Виходжу перед хату і поріг мойого серця
зливаю всецілющою, свяченою водою.

1 червня 1932

APAGE SATANAS!
Be gone, satan!

I finger the nights and days like rosary beads, one at a time,
something quietly whispers in my ears, like the rustle of cameo petals.
This is the banished angel on a crystal barrel-organ
playing a sweet song beneath the window of my soul.

"Come, come!" A bright green parrot screams.
"Come, come – here pleasures await, wild and hot."
A nasal owl sarcastically responds from the meadow.
Cold sparks. Eyes already no longer see.

And the whisper floats further, full of sorrow, pain, and fear:
"I, like you, am lonely, unhappy." Ravens caw.
"Take, take a wanderer and eternal journeyman into your home,
take, take a poet of rebellion, pleasure and despair.

I will draw a secret sign on your door,
let there be a friendly pact between you and me."
I step out in front of my house and I sprinkle
the threshold of my heart with healing, holy water.

June 1, 1932

TE DEUM LAUDAMUS, II
Хвалимо Тебе, Господи, II

Для Тебе море грає осяйний, палкий псалом,
для Тебе вітер громові, лункі пісні співа,
для Тебе лютий буревій морським хвилює дном,
для Тебе шепотом шовковим шелестить трава.

Про Тебе ліс розказує чудову, дивну, тиху повість,
про Тебе вічно пам'ятають незабудки сині,
про Тебе сонце сповіщає Полум'яну Новість,
про Тебе янгол казку шепотить до вух дитині.

Для Тебе сяє золото стрімких, високих бань,
для Тебе ладаном горять жемчужні вівтарі,
для Тебе сплачують поети слів натхненних дань,
для Тебе б'ють у срібні струни віщі гуслярі.

Про Тебе об'явління ждали крізь віки погани,
про Тебе нам говорить казка давніх літ тепер ще,
про Тебе думку носить навіть духогуб поганий,
про Тебе, добрий Боже, мріє кожне людське серце.

2 червня 1932

TE DEUM LAUDAMUS, II
Let Us Praise the Lord, II

For You the sea plays a radiant, spirited psalm,
for You the wind sings echoing, thunderous songs,
for You the fierce storm disturbs the bottom of the sea,
for You the grass stirs in a silken whisper.

About You the forest tells a quiet, strange, wonderful tale,
about You blue forget-me-nots remember forever,
about You the sun tells of Fiery Newness,
about You an angel whispers a fairytale to a child's ears.

For You the gold of tall, steep cupolas shines,
for You pearl altars burn with incense,
for You poets pay the tribute of inspired words,
for You prophetic zithern players strike silver strings.

About You pagans have waited for revelation through the ages,
about You now the fairytale of distant years still speaks to us,
about You a base lost soul still carries a thought,
about You, good Lord, every human heart dreams.

June 2, 1932

KYRIE ELEISON!
Господи, помилуй!

В німім захопленні підношу вгору руки,
німим захопленням блищать примерклі очі.
Моїм устам вимову дай для Тебе милу.
Господи помилуй
від мовчання ночі.

Палким захопленням горять приземні очі,
в палкім захопленні підводжу вгору руки.
Моїм устам натхнення Божого дай силу.
Господи помилуй
від тавра розпуки.

Моя душа стає спокійна та здорова,
деру очима темну далеч непрозору.
Моїм устам дай гостру мову легкокрилу!
Господи помилуй
від темноти зору.

Очима далеч тну незнану, непрозору,
моя душа вже знов спокійна та здорова.
Моїм устам дай мову творчу, вільну, спілу!
Господи помилуй
від безсили слова.

2 червня 1932

KYRIE ELEISON
Lord Have Mercy!

I lift up my hands in mute ecstasy,
Darkened eyes shine with it.
Give sweet utterance to my lips for You.
Lord have mercy
from the silence of night.

With spirited ecstasy earthly eyes burn,
in spirited ecstasy I lift up my hands.
Give the power of the Lord's inspiration to my lips.
Lord have mercy
from the mark of despair.

My soul is becoming peaceful and well,
I tear the dark, opaque distance with my eyes.
Give sharp, light-winged language to my lips!
Lord have mercy
from the darkness of sight.

I tear the unknown, opaque distance with my eyes,
my soul again is already peaceful and healthy,
Give creative, free, ripe language to my lips!
Lord have mercy
from the helplessness of the word.

June 2, 1932

MAGNIFICAT
Величання

Співай, душе моя, похвальну псальму Богу,
словами-зорями, словами-перлами лунай і мерехти,
співай, душе, ясного сонця перемогу,
словами-рожами, словами-іскрами горить вогонь святий.

Співай, душе моя, могутню пісню Богу,
злети на мене Голуб-Дух і крилами закрий,
натхненний зміст налий у мене в форму вбогу,
нехай горить в очах захоплення вогонь святий.

Співай, душе моя, пречисту пісню Богу,
О радуйся, о веселися вся!
Вкажи захопленим очам Твою дорогу,
хай арфою Твоєю стану я.

О серце, заспівай Йому похвальну псальму.
Він єдиний Бог Величний.
Натхнення вітер гне душі моєї пальму.
Він є в усім акорд музичний.

3 червня 1932

MAGNIFICAT
Glorification

Sing, my soul, a praiseful psalm to the Lord,
with word-stars, word-pearls, echo and glimmer,
sing, soul, the victory of the bright sun,
with word-roses, word-sparks the holy fire burns.

Sing, my soul, a mighty song to the Lord,
descend to me, Dove-Spirit, and cover me with your wings,
pour the inspired contents into me into my wretched form,
let the holy fire of ecstasy burn in my eyes.

Sing, my soul, an immaculate song to the Lord,
O be joyful, o rejoice!
Point Your path to ecstatic eyes,
let me become Your harp.

O heart, sing a psalm of praise to Him,
He is the indivisible Great God.
The wind of inspiration bends the palm tree of my soul.
In everything He is a musical chord.

June 3, 1932

ARS POETICA
Мистецтво поезії

Гекзаметри, трохеї.
бурхливі анапести –
це має блиск камеї,
це вуха шовком пестить.

Глибокі асонанси,
сонетів пишний спів
і милозвучні станси –
це є аптека слів.

Це запашні парфуми,
це є блискіток крам.
Їх у натхнення шумі
поети гнуть для дам.

Я знаю інші вірші;
хоч не додержують вимог,
вони від тих не гірші:
пісні, що їх диктує Бог.

ARS POETICA
The Art of Poetry

Hexameters, trochees,
stormy anapests –
this has the luster of a cameo,
it caresses the ear with silk.

Deep assonances,
the refined refrain of sonnets,
and sweet-sounding stanzas –
this is an apothecary of words.

These are fragrant perfumes,
these are wares of glitter.
Poets shape them for women
In the rustle of inspiration.

I know other poems;
though they fail to keep to provisions,
they are no worse than those:
the songs God dictates.

SALVE REGINA
Вітай, Царице!

Salve Regina!
Будиться серце та б'є,
будиться людська душа із приземних пелюх,
злотоволосі жита падуть на коліна,
обрій здіймає з гір сонце, немов з голови капелюх,
на привітання Твоє.

Salve Regina!
Перед Тобою пливуть
сонячні хвилі та янгол-окличник,
перед Тобою пахощі рожі, фіялок та свіжого сіна,
перед Тобою наші серця із своєю журбою линуть.

Salve Regina!
На неба синім плаю
їдеш трухцем золотою каруцею в чотири коні,
білі, мов сніг, мов дитяча душа, мов на морі піна,
ясноволосий візник – кучерявий янгол – тримає віжки в долоні.
Срібнострунні арфи грають.

Salve Regina!
Кудою переїдеш – велика переміна,
кудою переїдеш – життя сміється,
а на ночівлю Ти приїдеш в небагату,
курну, прокляту
мойого серця хату.

24 березня 1932

SALVE REGINA
Hail, Holy Queen!

Salve Regina!
The heart awakens and beats,
The human soul awakens from earthly swaddling clothes,
golden-haired rye grains fall to their knees,
the horizon takes the sun from the mountains like a hat from your head,
to greet You.

Salve Regina!
Before You
Sunny waves and an angel-herald stream,
before You fragrant roses, violets and fresh hay,
before You our hearts with their sorrow stream.

Salve Regina!
On the blue path of the sky
you ride in a trot in a four-horse carriage,
white as snow, like a child's soul, like sea foam,
a bright-haired coachman – a curly-haired angel – holds the reins in his hand.
Silver-stringed harps play.

Salve Regina!
Where you ride through – great change,
Where you ride through – life laughs,
and You will arrive at a meager night lodging,
the dust-covered, accursed
home of my heart.

March 24, 1932

ACKNOWLEDGEMENTS

I am grateful for Lydia Stefanowska for sharing her expertise on Antonych with me and for helping to make these translations better in earlier drafts. My gratitude also to Mykola Polyuha for his excellent suggestions for emendations on a later draft. I am especially thankful to Myroslava Prykhoda for assistance in helping me to overcome certain sticky problems in the translations and for her editorial suggestions on Ukrainian translations in the book. Thanks to Bohdan Rubchak, Andriy Sodomora, Mykola Ilnytsky, Adrian Wanner, Mykhailo Komarnytsky, and Maria Zubrytska for sharing their expertise in the final production stages of the volume. I, of course, bear responsibility for any errors or omissions.

Special thanks to Alex and Helen Woskob and the Woskob family for establishing the Endowment in Ukrainian Studies at The Pennsylvania State University, which has made this edition possible.

We are grateful to the Publishing House at Lviv Polytechnic University for their kindness in providing the illustrations from the cycle of paintings "The Triumph of Progress" designed by Jan Matejko in the 1880s for the Assembly Hall of Lviv Polytechnic University.

ПОДЯКА

Висловлюю вдячність Лідії Стефановській за плідну співпрацю під час роботи над книжкою. Дякую також Миколі Полюзі за цінні поради та коментарі до перекладів. Особливо вдячний Мирославі Приході, яка допомагала долати труднощі перекладу та давала зауваги до українського перекладу передмови. Велике спасибі Богданові Рубчаку, Андрієві Содоморі, Миколі Ільницькому, Адріанові Ваннеру, Михайлові Комарницькому та Марії Зубрицькій за допомогу на останній стадії підготовки книжки до друку. Звичайно, за будь-які помилки чи пропуски відповідаю я сам.

Особлива подяка Олексі та Галині Воскобійникам і всій родині Воскобійників за заснування Фонду українських студій при Університеті штату Пенсильванія, що уможливив видання книжки.

Дякуємо видавництву Національного університету "Львівська політехніка" за люб'язно надані ілюстрації з циклу малюнків "Тріумф прогресу" (за проєктами Яна Матейка, 1880-ті рр., Актова зала Львівської політехніки).

Свята Трійця
The Holy Trinity

Віра, Надія, Любов
Faith, Hope and Love

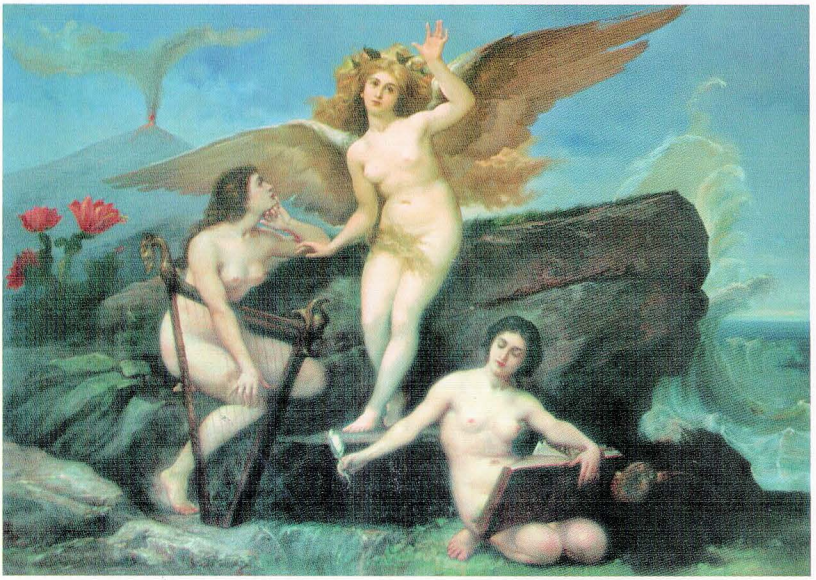

Поезія, музика, історія
Poetry, Music and History

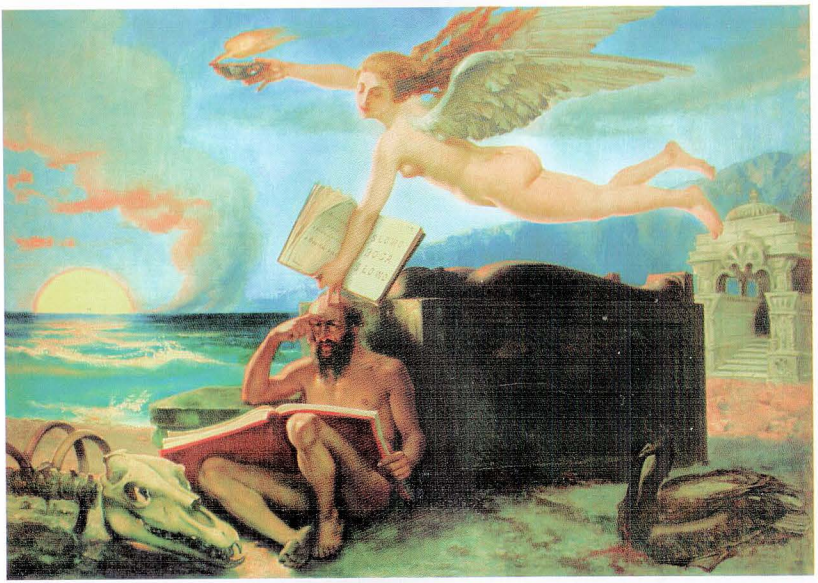

Боже натхнення
Divine Inspiration

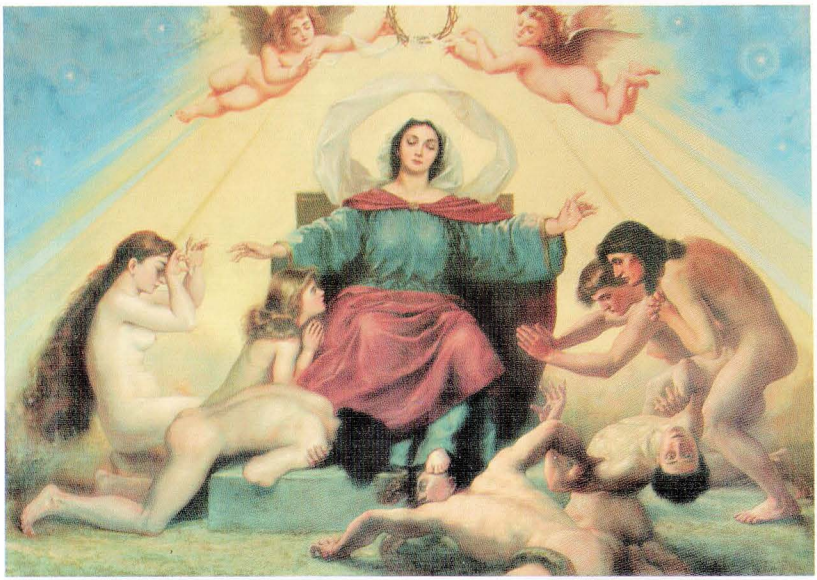

Мати Божа втішає вірних
The Mother of God Consoles Believers

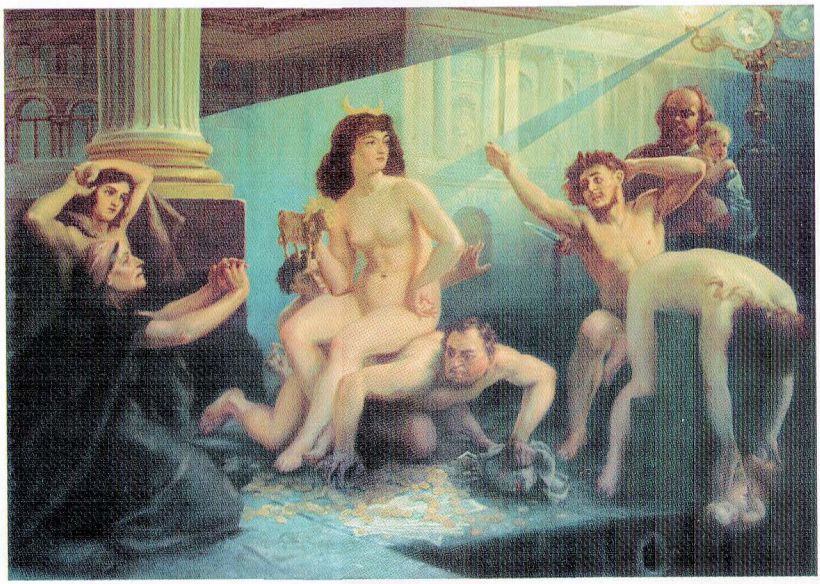

Вади людства
Vices of Mankind

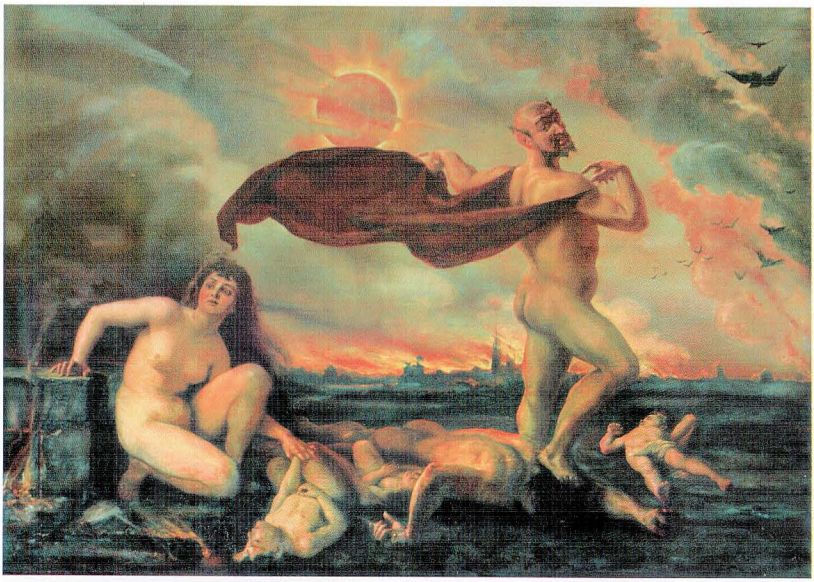

Тріумф сатани
Satan's Triumph

Скульптура, малярство, архітектура
Sculpture, Painting and Architecture

Богдан-Ігор Антонич
ВЕЛИКА ГАРМОНІЯ
Переклад, передмова від перекладача і примітки
Михайла Найдана

Bohdan-Ihor Antonych
THE GRAND HARMONY
Translated from Ukrainian
with an introduction and notes
by **Michael M. Naydan**

Українською і англійською мовою

Літературний редактор
Мирослава Прихода
Художньо-технічний редактор
Михайло Москаль
Комп'ютерна верстка
Андрія Василіва
Коректор
Зоряна Лещишин

Видавництво *«Літопис»*
вул. Костюшка, 2,
79000 м. Львів
тел./факс (0322) 721571
kms@litech.net, litera@city-adm.lviv.ua
www.litopys.lviv.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ДК № 426 від 19.04.2001

www.lemko.org
Digitally signed by www.lemko.org
DN: cn=www.lemko.org, o=Walter Maksimovich, ou, email=walter@lemko.org, c=US
Date: 2015.01.31 20:47:15 -05'00'